

SLOVENSKI JADRAN

LETNO IV. ŠTEV. 3

Koper, petek 14. januarja 1955

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

NOVI VINOGRAĐI

Ko so pred nekaj leti težki traktorji začrneli prve braze na pobočju s trnjem in vsem mogočim grmovjem poraslega Briča, je marsikdo še z nezaupanjem gledal in divom, da bo kakj 'z tega. To je bil pravzaprav prvi večji poizkus ureditve vzornega sodobnega vinograda in sadovnjaka tako velikih razmer na nekultiviranem zemljišču, ki vse dotej ni primašalo nobene koristi. Dela so bila v začetku minulega leta v glavnem končana in danes imamo na Briču 32 ha vinogradov in nad 10 ha oljčnih nasadov in sadovnjakov.

Brič je bil uvod v obnovo vinogradništva in sadjarstva na Koprskem. Zadruga in posamezni kmetje so na tem primeru videli, kaj se lahko naredi iz zapuščenih komunalev. In res so po tem krepko prijeli za delo. V minulem letu je samo zadružno uslužnostno podjetje »Vinograd« zrigolalo in pripravilo za saditev skoraj 90 ha zemljišča. Velik del tega so vinogradi, ostalo, nekaj manj kot 20 ha, pa sadovnjaki in oljčni nasadi. Razen tega pa so tudi sami kmetje obnovili precej opuščenih vinogradov, večje komplekse pa podjetje »Agroobnova« na zadružnem posestvu Kmetijske zadruge v Izoli. Prav tako so nekaterje zadruge, kot n. pr. KDZ Bertoki, s svojimi traktorji zrigolale precejšnja zemljišča.

Tahko rečemo, da je v tem pogledu teren zelo razgiban. Zlasti je naraslo zanimanje v zadnjem času. Podjetje »Vinograd« se zdaječ ne zmori zadovoljiti vseh, saj ima trenutno za nad 50 ha naročil z vseh strani okraja. To so samo večja naročila, o katerih vodijo evdenco, medtem ko mnogi niso niti vpisali, ker vedo, da ne bodo mogla priti letos na vrsto.

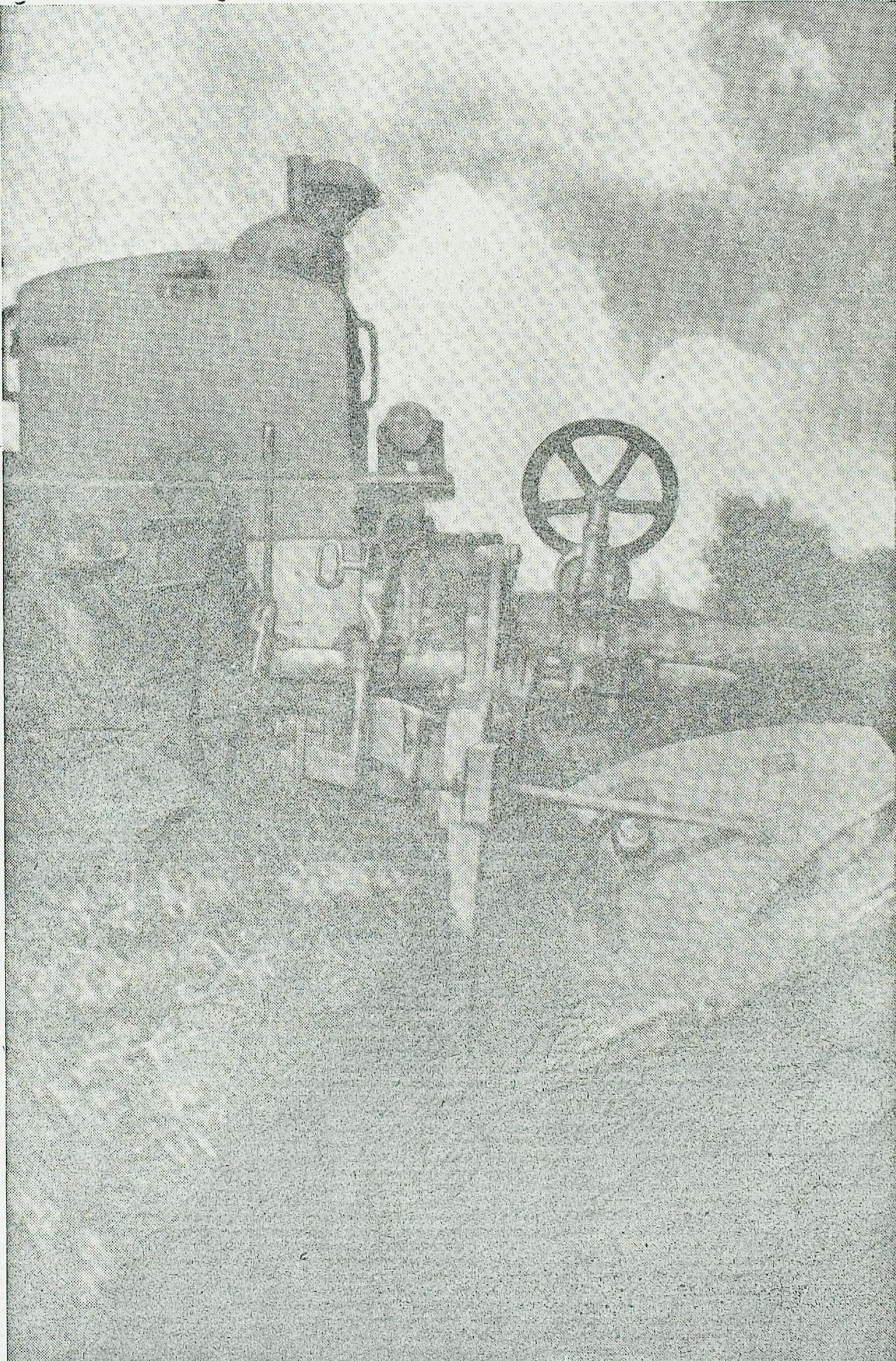
Tako veliko zanimanje kmetovalcev kaže predvsem na dvoje. Prvič, da so prepričani v gospodarsko upravičenost obnavljanja, to je, da se izplača, in drugič na veliko vlogo, ki jo ima pri obnovi in dvigu vinogradništva in sadjarstva podjetje »Vinograd«.

Uspehi v minulem letu so torej zadovoljivi, prav tako tudi izgledi za prihodnje leto. Lahko namreč pričakujemo, da bodo nadaljevali dela z istim in celo pospešenim tempom. Zaradi tega ne bo odveč, če s e nekoliko pomudimo pri nekaterih pojavah, dobrih in slabih, ki so v neposredni zvezi s temi prizadevanji.

Pisali smo že, kako so se ponekod posamezni kmetje dogovorili in združili svoje manjše parcele v večje komplekse. Kakšnega pomena je to, nam najlepše pove kalculacija podjetja »Vinograd«, po kateri je cena za rigoljanje enotnega kompleksa, ki obsega najmanj 1 ha, skoraj polovico nižja, kot za rigoljanje enake površine razdeljene na več manjših parcel. Takšna je namreč razlika na efektu dela posameznega stroja, ki izgubi na času pri obračunavanju na manjših površinah. To pa še ni vse. Tudi nadaljnji obdelovalni stroški bodo približno toliko nižji, če bodo tako arondirano zemljišče skupno obdelovali. Danes podjetje sicer ne dela razlik v ceni in računa enako za m^2 , ne glede na to, kakšna je parcela. Zato kmetje neposredno ne vidijo koristi, ki jo prinaša združevanje, ker se to odraža le na skupno znižanje cenam uslug »Vinograde«. Če pa so že stroški za rigoljanje večjih parcel toliko manjši, bi bilo prav da podjetje le naredi gotove razlike v cenah, kar bi povečalo interes za arondacije.

Nadalje se kaže potreba po povečanju števila traktorjev. Podjetje je skozi vse leto delalo z razpoložljivimi stroji v dveh izmenah, počnevi in domoci. Toda zaradi težkih nekultiviranih in zakoreninjenih zemljišč so imeli mnogo okvar. Čeprav imajo pri podjetju lastno mehanično delavnico, kjer lahko popravijo tudi večje okvare, nastajajo pri tem velike težave. Nišči bili redki primer, da je traktor stal po dva do tri mesece neizkoriscen, medtem ko so čakali na rezervne dele, ki jih morajo uvoziti iz inozemstva. Vse to vpliva tudi na cene uslug. Podjetje mora namreč, ne glede na to, če stroj dela ali stoji, plačevati vse družbeni obveznosti, davek na osnovna sredstva, amortizacijo itd. Zato bi bilo treba urediti in poskrbeti, da se poenostavi nabavljenje rezervnih delov.

Se nekaj o ureditvi novih vinogradov. Pri tem je vsekakor zelo koristno, da strokovnjaki podjetja svetujejo kmetom, kako naj zasadijo trte, da bodo lahko obdelovali s stroji. Na drugi strani se Zavod za pospeševanje gospodarstva trudi, da bi nove površine zasadili s kvalitetnim materialom. Vendar so pogosti primeri, da posamezni vinogradniki sadijo vse mogoče, kar pač najdejo, in pri tem ne gledajo mnogo na izvor in kvaliteto. Temu je največji vzrok visoka cena kvalitetnih cepljenj. Zato bi verjetno ne bilo napak odobriti določen regres kot stimulacijo. Na ta način bi zagotovili kvaliteto, na drugi strani pa lahko tudi orientirali na tiste sorte, ki jih želimo razširiti v našem okraju.

Traktor na delu

V organe SZDL najdelavnejše ljudi!

Smo tuk pred volitvami v odbore Socialistične zveze delovnega ljudstva na Koprskem in izbiranju delegatov za konferenco, na katerih bodo potem izvoljena komunalna vodstva SZDL in višji organi. Po vsem okraju je te dni prav živahna predvolilna dejavnost. Člani osnovnih organizacij polagajo obračun svojega dosedanja dela in razpravljajo o novih načinih in poteh za aktivizacijo organizacije. Mnogokrat se majhne osnovne organizacije ali baze združujejo v širše enote, ki bodo lažje kos vsem nalogam svojega področja.

V Kopru so že imale svoje ustavnove sestanke in občne zvore nove kvartne osnovne organizacije, na katerih so člani predlagali kandidate za novi upravni odbor, ki ga bodo v nedeljo izvolili. Izbiro kandidatov je bila kaj živahna in so predlagali res samo ljudi, za katere so prepričani, da bodo tudi v resnicu posvetili delu v organizaciji dovolj časa in svojih sil.

V Piranu so prav tako zmanjšali število osnovnih mestnih organizacij ali baze SZDL od prejšnjih petih na tri, ker so prišli do zaključka, da bodo tako laže aktivizirali člane in uspešne reševali številne naloge in probleme mesta. Na predvolilnih zborovanih so člani razpravljali o delu svoje organizacije v preteklem letu in povečini ugotavljali, da je bilo sicer opravljenega precej dela, da pa bi ga lahko bilo še več, če bi se člani bolj zanimali in pri tem delu aktivneje sodelovali. V prihodnje bo treba še prav posebno delati na tem, da bodo vsi člani sodelovali v življaju organizacije, ker bo ta le tako lahko uspešno reševala vse postavljene probleme in le tako bo ohranila svojo množičnost tudi v prihodnosti.

Tudi po novoprisključenih krajih, ki spadajo pod občino Koper-okolico, kjer so osnovne organizacije SZDL še ustanovili, so imeli živahne občne zvore, ki kažejo, da se ljudje hitro vzbujajo v nove razmere, čeprav jim je tako aktivno sodelovanje v političnem dogajaju in prek mitiga v sodelovanju v javnem upravljanju z oblastjo nekaj popolnoma novega in še itekoj umljivega. V torem je bil občni zbor in predvolilni sestanki v Plavjani. V šoli se je zbralo precejšnje število vaščanov, žal skoraj samih fantov in mož, žena in deklet pa razen nekaj izjem, ni bilo videti. Po uvodnem predavanju o položaju nove Jugoslavije po vojni, o njeni notranji graditvi in položaju v svetu, so zborovalci

Popis živine na Koprskem

Na Koprskem je bil v letih 1949-1953 reden vsakoleten popis živine, domače perutnine in čebelnih panjev, kar je bilo nujno zaradi pravilnega gospodarskega planiranja in spremljanja razvoja živinoreje v okraju. V lanskem letu takega popisa ni bilo. Ker morajo gospodarski strokovnjaki zaradi letošnjih že po zveznem družbenem planu zagotoviti povečanah investicij v kmetijstvu, imeti točen pregled nad sedanjem stanjem, je tudi OLO Koper odločil, naj bo ponoven popis živine že sredi tega meseca — od 16. do 20. januarja letos.

Popis bo zajel vsa kmetijska gospodarstva splošno družbenega pomena, vse zadružne in zasebne kmetovalce in vse druge reje živine, domače perjadi in čebel. Kmetovalci bodo morali dati popisnim organom na razpolago tudi podatke o skupni površini zemlje in posebej obdelovalne zemlje, ki jo posudejo.

Pripravljalna dela, organizacijo in kontrolo popisa na vsem področju okreja vodi okrajna popisovalna komisija, posebej pa so po občinah občinske popisne komisije. Razen tega pa bodo med popisom na terenu tudi okrajni inštruktorji in kontrolorji, ki bodo nudili takso posameznim popisovalcem, kot celotnim občinskim komisijam vso potrebitno pomoč. Ves okraj je razdeljen na 39 popisnih okolišev, za katere je zagotovljeno potrebitno število popisovalcev. Prav bi bilo, če bi vsi rejci živine, vsi perutnirjanji in čebelarji že poprej pripravili vse potrebne podatke, da bo tako šlo popisovalcem delo bolj od rok in bodo komisijelahko pravočasno zaključile svoje delo.

Ost

razpravljali o nekaterih domačih problemih, vendar razprava nikakor ni mogla oživeti. Padel je predlog, naj bi v vasi postavili spomenik ali vsaj spominsko ploščo padlim borcem in žrtvam fašizma, načeli pa so tudi vprašanje kulturnega doma. Za novi odbor svoje osnovne organizacije so predlagali kar dvajset kandidatov, od katerih bodo v nedeljo izvoliti pet članov, Izbiro bo torej dovolj. Obenem so predlagali tudi štiri kandidate za delegate na komunalno konferenco, od teh pa bodo volili le enega. Šele pri predlaganju kandidatov se je razvila živahnejša razprava. Med kandidate so vključili tudi primerno število žena. Čeprav bodo žene v prihodnje osnovale tudi svojo žensko organizacijo, bo ta obenem tudi kolektivno včlanjena v SZDL, ne glede na to, da so članice obenem tudi že članice SZDL. Med kandidate so predlagali tudi nekaj predstavnikov mladine, ki tudi šele smuje svojo mladinsko organizacijo. Zato bi moral priti pobuda iz okrajnega, oziroma komunskega vodstva mladinske organizacije, ki bi se moral

bolj zanimati za probleme mladine po novoprisključenih naseljih.

Prav tako so govorili tudi o ustanovitvi vaške organizacije Zvezbe borcev. Postavili so pripravljalni odbor štirih članov, ki so prevzeli nalogo, da bodo izvršili popis vseh sedelcev narodnosvobodilnega gibanja v vasi, nato pa bodo sklicali občni zbor. Že vprašanje postavitev spomenika ali spominske plošče žrtvam zadnje vojne spada v pristojnost organizacije ZB, prav pa je, da se za to zanima tudi SZDL.

Po končanem zborovanju je bilo mogočno vpisovanje novih članov v organizacijo SZDL, kajti lahko rečemo, da ga skoraj ni Plavjana, ki bi hotel ostati izven njenih vrst. V nedeljo bodo strnjeno šli na volitve, ki so jih sklenili izvesti že do enajst ure dopoldne.

Takih in podobnih sestankov je bilo še mnogo te dni po vsem okraju. Na vsem Koprskem bodo ljudje v nedeljo pri volitvah za organe svoje politične organizacije dokazali svojo visoko socialistično zavest.

Brko

Gospodarski pregled v občini Črni vrh

V Črem vrhu vedno bolj občutijo potrebo po novem šolskem poslopju. Sedaj je šola v preurejeni bivši stavnarski hiši italijanskih podoficirjev, kjer so prostori nepravilni. Lani so volili večkrat razpravljali na množičnih sestankih o tem vprašanju, vendar se niso mogli sporazumi, kje bi gradili novo šolo. Ce bi bili določili prostor, bi šolo začeli graditi že v tem letu. Bolje so napravili v Kanjem dolu, kjer so se hitro sporazumeli za prostor in bodo z gradnjom nove šole začeli že letos. Nova šola bo bila ob cesti Col-Javornik in bo služila vsem Kanji dol, Javornik, Strumica in Vodice. Slednja spada pod občino Col, toda otroci bodo imeli bliže v novo šolo. Šola bo imela dve učilnici, stanovanje za dva učitelja, prostor za shranjevanje smučk, ker se otroci pozimi vozijo v šolo s smučkami. Poleg tega bo imela še pisarno, prostor za učila, drvarnico in kuhinjo, ki bo služila gospodinjskim tečajem.

V zadlogu so v letih 1947-1948 popravljali požgano šolo. Bilo pa je to popravilo slabu izvršeno. Občinski LO Črni vrh je lani prejel od okrajnega LO Gorica 2 milijona din za popravilo te šole. Zima je prekinila delo, ki ga bodo nadaljevali spomladan. Letos bo okrajni LO Gorica nakuhal še toliko denarja, kolikor bo potrebno za dokončno ureditev šole.

Obnova je še vedno problem v vasi, kjer je še vedno precej ruševin, ki jih bo treba odstraniti ali pa obnoviti poslopja. Za nadaljevanje obnove so prizadeti pogoreli prejeli lani 2.230.000 din kredita, ki so ga večinoma vsi izrabili do konca leta. Le eden, ki ima ruševin požgane hiše in gospodarskega poslopja prav sredi vasi, se je premalo zanimal in ni izrabil nakuhanega kredita. Ker se prav tam ustavlja avtobus, dobijo potniksi slabu mnenje o črnovrški delavnosti.

Resno je vprašanje zdravnika za to občino, ki je pozimi največkrat popolnoma odrezana od ostalih krajev zaradi snega ali ledu. Pred časom je bil določen zdravnik, toda ni prišel, ker ni bilo primerenega poslopa za ambulanto. Prav tako bi potrebovali zozdravnik. Letos bodo za ambulanto preuredili neko poslopje in tako omogočili zdravniku, da bo lahko prišel in začel ordinirati.

V Predgrizah si ljudje prizadevajo, da bi dobili potreben kredit za napeljavo vode iz dober kilometr oddaljenega studenca v Karni dolu-Tratah. Potrebovali bi okrog 1000 metrov debelejših cevi in precej tanjših za napeljavno vodo po hišah. Za začetek del imajo zagotovljenih 800.000 din, potrebovali pa bodo okrog 4 milijone din.

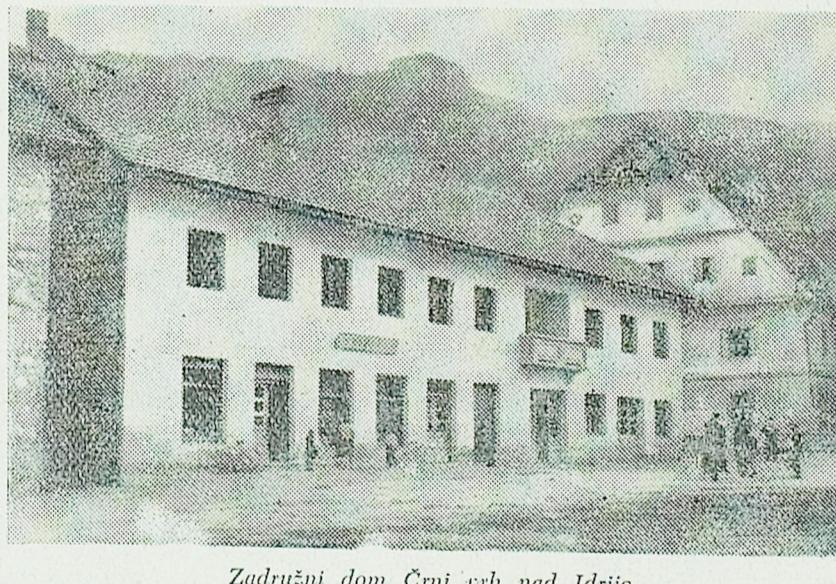
V Lomeh si ljudje že dve leti prizadevajo, da bi dobili električno luč. Upajo, da se jim bo želja uresničila letos.

Prejšnjo pomoč nudi prebivalcem Črmeha vrha splošno mizarsko podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1948. Vse do lanskega leta podjetje zaradi šibkega vodstva ni uspevalo. Lani pa je odločno krenilo na boljšo pot. Sedaj zaposluje 27 de-

lavec in bo še v tem letu sprejelo novih 23 delavcev. Postavilo bo letos tudi sušilnico za les, ki bo stala okrog 2 milijona din. To podjetje je za Črni vrh precejšnjega gospodarskega pomena, ker zaposluje strokovne delavce, ki bi sicer morali iskati zaslužka drugod.

Veliko poslopje nekdanje otroške počitniške kolonije so obnavljali od 1949 do 1952. leta. Se danes je vprašanje, kdo je pravzaprav lastnik. Prvem popravljanju in zopetnem podirjanju stavba še danes ne služi ničesar, čeprav so vanjo zabilo že veliko denarja. Odgovorni naj bi že enkrat spregovorili odločno besedo, da bi napravili konec brezkoristnemu trošenju denarja.

Na ovinku ceste Črni vrh—Godovič so zgradili pod smrekovim goz-

Zadržni dom Črni vrh nad Idrijo

dičkom veliko stavbo — gozdarsko hišo, ki bo služila za stanovanje in uradne gozdarstva. Stroški gradnje znašajo skupno okrog 7 milijonov dinarjev.

Črni vrh je bil nekdaj zelo obiskovana turistično-letoviška vas. Poleti je včasih prišlo ob nedeljah iz raznih strani, največ iz Trsta. Gorice in Furlanije, do 100 avtobusov izletnikov. Pozimi pa je bilo vedno polno smučarjev in drugih ljubiteljev zimskega športa. Ljudje so se umaknili iz postelji na senike in dali v spalnicih prostora izletnikom. V desetletjem načrtu občine je predvidena gradnja večjega hotela. To bo prispevalo velike koristi kraju. Na občinskem ljudskem odboru pa pravijo: »Vse prav in lepo, toda kje naj dobimo potreben denar?« Resno, toda ne nerešljivo vprašanje. Občina bo v prihodnje spadala pod idrijsko komuno. Tako bo to važno gospodarsko vprašanje postalno vprašanje komune, ki bo postopoma zmogla tudi takse gradnje, posebej še, ker je kraj izredno primeren za oddih delavcev in rudovalcev.

Ze več časa si občinski ljudski odbor beli glavo, kako bi uredil srednje vasi, ki na tuje napravi slab

Tudi nad 4000 litrov mleka od krave na leto!

Na ilirsко-bistriškem področju so v zadnjem času dosegli v kmetijstvu, zlasti pa še v živinoreji in sadjarstvu, ki sta najvažnejši in najrentabilnejši panogi dejavnosti tega okoliša, take uspehe, da se nam zdi prav, če se ob njih nekoliko ponudimo.

Veliko zasluge za doseženi napredki ima predvsem Kmetijska zadruga v Ilirske Bistrici, ki je kljub omenjenim dohodkom vložila sorazmerno precejšnja sredstva za dvig kmetijstva na področju svojega delovanja. Zelo se je zlasti v zadnjem letu pozna do delo sadarskega v živinorejskem odboru. KZ je v lanskem letu vložila okrog pol milijona dinarjev samo v plemenilno postajo, ki ima štiri krasne plemenske bike in dva merjasca. Biki so sivorjave pasme, ki se vedno bolj uveljavljajo.

Zivinorejci so se v lanskem letu zlasti trudili za odpravo živinskih kužnih bolezni. V decembri je delala na vsem področju ekipa veterinarske bolnice iz Ljubljane. Prav

rada se je odzvala povabilo živinorejskega odbora zadruge in je v enem tednu pregledala vso živino po vseh občin Ilirska Bistrica in Jablaniča pod Snežnikom. Pri tem delu je pomagal tudi veterinar iz Ilirske Bistrice.

Pregledi so ugotovili razmeroma dobro zdravstveno stanje živine. Spolni okužb je le okrog 1% in vse primere je ekipa zdravila na licu mesta. Pohvalili so dobro higieno pripruščaja in tedensko razkuževanje plemenjakov. Zato je tudi odstotek jalovosti razmeroma majhen, zaslužen za to imajo tudi domači veterinari.

Vse pregledane živali so bile tudi v dobrni fizični kondiciji. Pretežno število je rodonosnih z veliko plemenito vrednostjo. Mnogi živinorejci so se pohvalili, da njihove krave dajejo nad 4000 litrov mleka na leto! Še vedno pa se čuti pomanjkanje plemenjakov in nekatere živinorejci so zato predlagali umeto oplojanje plemeniskih krav, kar je podprla tudi Kmetijska zadruga.

Veliko dela sta opravila tudi veterinarji iz Ilirske Bistrike, ki sta tuberkulinizirala 9953 goved. Ugotovili pa so pri tem komaj 2% pozitivnih okužb.

Okrajni ljudski odbor v Postojni z velikim razumevanjem pomaga organizaciji veterinarske službe na tem področju. V lanskem letu so poleg veterinarjev nastavili še veterinarske tehnike oz. higienika, ki do končne organizacije konjederske službe opravlja vsa pomožna veterinarska dela. Urejeno je bilo mrhovišče, nabavili so konjederski voz, mikroskop in druge priprave.

Kmetijska zadruga je končno uspešna prenesti zadružno sadno drevesnico v neposredno bližino Ilirske Bistrike, kjer ji je Ljudski odbor mestne občine v ta namen dodelil potrebno zemljišče. Prejšnje nameč zaračadi težkega ilovnatega terena ni bilo primerno za rast sadik. K izvedbi tega dela je veliko pripomogla tudi republiška pomoč v znesku 600.000 din, ki jih je nakazal KZ državni sekretariat za gospodarstvo v Ljubljani. Do poletja bo drevesnica že urejena.

Republiški organi v Ljubljani se tudi sicer močno zanimajo za sadjarstvo tega predela in kažejo veliko skrb za njegov dvig. Tako so strokovnjaki Instituta za sadjarstvo LRS vodili vse dela okrog jesenskega oranja z umetnimi gnojili na desetih hektarjih zadružnega sadovnjaka v Harijah. Tudi obrezovanje sadnih dreves v tem sadovnjaku je v decembri opravil strokovnjak Sadarskega instituta iz Maribora.

Veliko pomoč nudi sadjarstvu tudi Okrajna zadružna zveza v Postojni. Tako je za veliko akcijo strnjenega zasajevanja novih sadovnjakov, za katero vlada med sadjarji veliko zanimanje in ima KZ že 9 prijav za skupno površino 12 ha. OZZ zagotovila brezplačne sadike prvovrstnih sort sadnega drevja, ki bodo posameznemu terenu najbolj odgovarjale. Prijavljeni sadjarji bodo nasadili nove sadovnjake že v letošnjem poletju.

Strokovnjaki kmetijskega odseka OLO Postojna so lani ugotovili, da se je na drevju pojavit ameriški kapar, ki se že širi od juga proti srednjem Mariboru. Odredili so takoj obvezno čiščenje in škropljenje sadnega drevja do novembra lani pa do aprila letos spomladan, da se tako prepreči nadaljnje širenje tega sadnega škodljivca.

Kmetijska zadruga v Ilirske Bistrici izredno skrb tudi za umetna gnojila. Za jesensko in zimsko gnojenje njiv in travnikov je preskrbelo 10 vagonov umetnih gnojil, največ Tomaževe žlindre. Zaradi ugodne cene — članom daje zadruga gnojila po znižani ceni, računajoč pri tem državnem regresu — kmetje s pridom uporabljajo umetna gnojila. Za spomladan je zaduža že zagotovila 20 vagonov umetnih gnojil. Zadruga tudi vse poljedelsko orodje in stroje pridelja po močno znižanih cenah, ki jih omogoča državni regres ter s tem v okviru svojih možnosti prispeva k napredku kmetijstva v svojem okolišu. Hkrati je ta KZ lep primer, kako zadruga lahko predvsem skrbti za dvig kmetijske proizvodnje in se ne ukvarja samo s trgovino. —č

Težave pri kulturno-prosvetnem delu v Senožečah

Naraščanje delavstva v renoviranem mizarskem podjetju v Senožečah, ki izdeluje leseno ohišje za radijske aparate, je pred dobrim letom dan omogočilo ustanovitev DPD Svobode tudi v tem kraju. Vse dolej pa nismo o tem društvu skoraj nič slišali, čeprav je v letu dni svojega obstoja doseglo nekaj prav lepih uspehov. S tem se je ponudila možnost kulturno-prosvetnega udejstvovanja tudi drugim za to priznanim Senožečanom, ki poprej niso imeli priložnosti, ker med tem v Senožečah skoraj ni bilo nobenega organiziranega kulturno-prosvetnega dela.

Nova »Svoboda« si je med ljudmi kmalu pridobila veliko prijateljev in tudi aktivnih članov. Ovira pri njenem delu je bilo veliko pomanjkanje vsakih sredstev. Društvo tudi ni vedno naletelo povsod, kjer bi bilo to potrebno, na pravo razumevanje vseh, ki so še tudi poklicani, da skrbijo za kulturni dvig našega delovnega človeka. Društvo za zdaj niti ne more govoriti o prepotrebnih dvojih in odru, ker ima še druge bolj nujne potrebe, za katere samo tudi ne bo zmoglo vseh sredstev.

Lani je dramska sekacija društva naštudirala med drugim Nušičeve komedijo »Dr.« in to s takim uspehom, da je dobila zanj prvo nagrado din 25.000, ki je bila določena za podeželje sežanskega okraja. Ker je denar najbolj rabila društvena knjižnica, so odborniki omenjeno nagrado dali njej, čeprav je tudi to bilo veliko premalo. Vendar pa je z ureditvijo čitalnice društvo mnogo pridobilo. Pravijo, da je lepša kot okrajna. Morda je to tudi res, vendar bo knjižnica rabila še veliko sredstev za izpopolnitve svojega knjižnega fonda in še posebno pojavnih izdaj, ki so zelo drage. Manjka ji zlasti novejših izdaj, ki jih nikakor ne more nabaviti, ker nimajo nobenih sredstev na razpolago. Z novimi knjigami bi se še bolj dvignil obisk v knjižnici in čitalnici, kamor že zdaj ljudje radi zahajajo.

Društvo je prevzelo v lanskem letu in bo to delalo tudi v naprej, vso organizacijo okrog raznih proslav, državnih in kulturnih praznikov itd. Organiziralo je tudi nekaj predavanj Ljudske univerze, ki pa kljub dobrim temam niso bila posebno obiskana.

Največje težave so imeli s pevskim zborom. Končno so uspeli izvrst delavcev mizarskega podjetja osnovati moški pevski zbor desetih članov, ki je prestal začetne težave in se počasi uveljavlja. Vodi ga posrtvovalna Draga Sotlarjeva. Iz svojih skromnih sredstev je društvo nabavilo tudi ves potreben notni material.

Zelo delavna je dramska sekacija. Člani pripravljajo veseloigrino »Po slednji mož«, v načrtu pa imajo še sodobno dramo »Mladost pred sodiščem«, ki jo bodo tudi skušali priznati že v tej sezoni. Potrebujejo pa še nekaj odriksih rekvizitov in drugih potrebščin, in ker nimajo sami sredstev, so se obrnili za pomoč na nekatere senožeške gospodarske organizacije.

V Otaležu na Cerkljanskem so dobili vodo

Vaščanom Otaležu se je izpolnila dolgoletna želja, dobili smo nov vodovod. Načrt za ta vodovod je bil odobren že leta 1912, toda bi morali ljudje sami plačati vse stroške gradnje. Tega pa niso zmogli in je gradnja ostala na mrtvi točki. Do uresničenja je prišlo šele pod ljudsko oblasto, ki dobro ve, kaj ljudje potrebujejo. Res je, da so ljudje sami opravili veliko prostovoljnega dela, vendar so dobili denarno pomoč od okraja. Da je delo hitro napredovalo, se moramo zahvaliti tovarišu Feliku Slabetu, Jožetu Eržemu in priznanimu odboru. Z gradnjo smo začeli zadnje dni v avgusta preteklega leta in dokončali dne 26. decembra. Dan otvoritve bo vsem vaščanom ostal v lepem krasnega pomena je voda tudi v mnem spominu. Sedaj nam ne bo treba več nositi vode na hrbitu in jo bomo lahko natočili kar v kuhanjah. Kakšnega pomena je voda tudi v primeru požara, so nam pokazali v nedeljo gasilci iz Pluženj z vajami.

Petege decembra lani so člani društva izvolili na občnem zboru nov upravni odbor, ki si je med drugim zadal nalog, da bo ustvaril tamburaški zbor. S tem bo zamašena občutna vrzel v domačem kulturnem življenju v Senožečah, ki so sicer precej oddaljene od vseh središč in morajo predvsem naslanjati na lastno kulturno - prosvetno dejavnost in na lastne ustvarjalne možnosti. Zbrali so v ta namen že precej sredstev, ki pa še ne zadoštejo. Odbor bo tudi poskrbel za primerjiva stolovnjaka za vodjo tamburaškega zbora. Med mladino je že zelo živo zanimanje za zbor.

Društvo ima za zdaj 115 članov, prijavljajo pa se še vedno novi. Škoda je samo, da niso vsi tudi v resnici aktivni sodelavci, kot bi bilo želeti. S prilivom novega delavstva v Senožeč, saj pripravljajo ustanovitev novega gospodarskega podjetja »Tkalcica«, ki bo spočetka še majhen obrat, imel pa bo vse pogoje za nadaljnji razvoj, bodo postale kulturne potrebe kraja še večje. Društvo bo imelo še večje naloge, zato bodo morali tudi člani bolj intenzivno in predvsem bolj množično posegati v njegovo delo, ki ne bo smelo ležati samo na ramah posameznikov.

Odbor je tudi sklenil, da bo po

možnosti preuredil enega od ribnikov nekdanje pivovarne za kopalni bazen. Seveda to delo zahteva vsestransko podporo in pomoč tako člancu v društva in drugih prebivalcev Senožeč, kot tudi gospodarskih in množičnih organizacij ter oblastnih forumov v kraju. Če bodo zamišljeno delo lahko res izvedli, bodo Senožeče zelo pridobile tudi kot turistični kraj in bo vas od tega imela tudi neposredno gospodarsko korist.

Društvo je ob sodelovanju in pomoči drugih javnih činiteljev organiziralo tudi prihod dedka Mraza, ki je obdaroval otroke v vasi. Pridreditve je bila nad vse lepa in je zapustila v otroških srcah trajen spomin.

Tako je društvo »Svoboda« v Senožečah kljub skromnim sredstvom v času svojega obstoja že doseglo razmeroma tako pomembne uspehe, da klub raznim slabostim in težavam vendarle pričakuje, da bodo njegovo delovanje v prihodnje glede na vse merodajni ljude z večjim razumevanjem in mu nuditi tudi primerno pomoč. Društvo pa bo po svoji strani storilo vse, da tudi v naproj opraviči vse upre, ki jih vanj polagajo kulturnega in prosvetnega napredka željni Senožečani in prebivalci okoliških vasi.

Novice iz Šembij

V novembру in decembru preteklega leta smo imeli kar tri množične sestanke. Razveseljivo je, da vsečani razumejo pravega razumevanja za higienско preskrbo z vodo in za čistočo vasi. Že leta 1953 je občina Knežak obljudila denarno pomoč za ureditev »žabljih kopalnic«, pa nekaj nergačev ni hotelo pomagati s prostovoljnimi delom. Tako je vse skupaj padlo v vodo, žabe pa še naprej uglašeno kvakajo v lužah.

Na zadnjem zboru volilcev smo izvolili nov šolski odbor z občinskim odbornikom Milanom Faturjem na čelu. Novi odbor bo imel težko delo, toda v njem so dobri člani.

Na tukajšnji šoli že od leta 1948 poučuje sama upraviteljica osem razredov. Razen tega vodi še večne tečaje in igralski krožek. S prvim oktobrom preteklega leta pa je tajništvo za prosveto pri OLO v Postojni dodelilo v pomoč učiteljsko abiturientko učiteljicu v Kopru tovarišico Darinko Keber. Ta je razbremenila upraviteljico Cilko za tri razrede in ji je še v pomoč pri pevskih vajah in igrah.

Po zaslugu občine je šola dobila moderno zidano peč, ki porabi veliko manj drva kot prejšnja in drži stalno temperaturo od 20 do 23 stopinj. Pionirji so posebno veseli novice, da je občinski LO nabavil nove klopi in še drugi inventar. Glej pa čudo! Nekdo od občinskih uslužencev je izjavil, da ura ni šolsko učilo in prav tako ne žoga.

Na roditeljske sestanke, ki jih sklicuje šolska uprava, pridejo le starši

vojne sirote iz vasi Studeno pri Postojni smo za darilo ob letošnji novoletni jelki prejeli praktična darila: čevlje, blago za oblike in drugo. Naravno, da smo bile prijetno presenečeno nad takimi darovi, zato čutimo dolžnost, da se tem potom prav leto zahvalimo Zvezki borcev Postojna in delovnemu kolektivu »Nanos« v Postojni in jim obenem želimo veliko uspehov v novem letu. Iz naše strani pa obljudljamo, da se bomo vsi, ki obiskujemo gimnazijo v Postojni, potrudili, da bomo v učenju dobro napredovali. Taka skrb nam je v veliko olajšanje, da manj občutimo izgubo naših očetov v borbi.

Vojne sirote: Simšič Jakob, Rado in Ivanka, Mihelčič Marija in Antonija Milavec Marijan in Marija.

Seminar predavateljev na kmetijskih šolah v Novi Gorici

Predavatelji - neučitelji na kmetijskih šolah na Goriškem so želeli, da bi jim pojasnili način podajanja učne snovi. Za tem je sledil vzorni nastop na kmetijsko-gospodarski šoli v Vrtojbi, katerega je imel ravnatelj nižje gimnazije tov. Kazimir Saunig. Predavatelji so v praksi videli, kako potekajo učne ure in so bili zelo zadovoljni.

—jago—

Pisma uredništvu

Resnici na ljubo moramo popraviti nekaj netočnosti v dopisu »Ali je to prav?«, ki je bil objavljen v zadnji številki našega lista, kar pa samega bistva stvari popolnoma nič ne menja.

Prizadeta tovarišica N. M. nam je na naše vprašanje odgovorila, da ji blagajnik pri potovanjem uradu »Adria« v Kopru ni hotel izdati povratne karte, kot je dejal, »zato, ker je za danes prepozna, za jutri pa vam ne smem dati.« Ko je še vpraševala, zakaj sicer lahko izdajajo karte celo za več dni naprej, je odgovoril: »Ne smem, pa je! Ne bom menda zaradi vas šel v arest!«

S tem je bila stvar zanje urtjena in je vzel celo karto. Ko je drugo jutro v avtobusu spraševala spre-

Uredništvo.

Na Sežanskem bodo popisali živino

V dneh od 17. do 20. januarja bodo po vsem sežanskem okraju popisovali živino, perutnino in čebelne pamje. Za popisovanje bodo vzelci stanje na dan 15. januarja letos. Okrajni ljudski odbor je za razpis gornjega odloka imel več tehnih ukrepov.

Zadnji tak popis živine je bil na Sežanskem ravno pred dvema leti. V tem času pa so nastale v okraju velike gospodarske spremembe, posebno v kmetijski stroki in se zato gospodarstveniki pri načrtovanju ne morejo več oslanjati na stare podatke. Zlasti velike spremembe so nastale v živinoreji. Menjalo se je število goveje živine, posebno pa še pasemske stanje. V sežanskem okraju živinorejci vse bolj uvajajo v hlev sivorjavo švicarsko pasmo, ki se še najbolje obnese, razen tega pa je tudi drugod zelo iskana in se kot plemenska živina zelo lahko prodaja. Samo v lanskem letu so živinorejci prodali izven okraja nad 450 glav sivorjave plemenske govedi. Ti doseženi uspehi sami kažejo najboljšo pot kraškim živinorejcem, ki se sivorjave pasme vedno bolj oprijemajo. Zaradi smotrnejšega pregleda nad vzroči dobro v skupini, ki je do zdaj obsegala že 2.720 krov in telic, vendar to število še stalno narašča.

Ker zvezni družbeni plan in republiški plan za letošnje leto predvidevajo velika sredstva za dvig kmetijstva, teh sredstev posamezni okraji ne bodo mogli pravilno razdeliti na posamezne stoke kmetijske dejavnosti, če ne bodo imeli enotnega pregleda nad stanjem vseh stoke posebej. Prav zato se je sežanski OLO odločil za popis živine, domače perjadi in čebelnih panjev. Iz popisa bo obenem tudi točno raz-

F. P.

„Vrnitev“ v Obrovem

Po vztrajnem učenju in dobri volji so se mladi Javorci prvič pokazali na odru v nedeljo in uprizorili Hudalesovo »Vrnitev«. Igra je začetek, vendar moramo Javorce samo pohvaliti, ker so pokazali dobro voljo za dramatiko. Posebno dobro je podal invalida mladinec Stojan Sluga, Jože Ljubič pa je vlogo očeta doživel podal. Lepo pa je predstavila mater Tono mladinka Marija Fabjančič. Tudi ostali igralci niso zaostajali. Čeprav se niso mogli popolnoma vživeti v svoje vloge, so naloge dobro rešili. Vsak začetek je težak, toda če je uspeh tak, lahko pričakujemo, da bodo v bodoče še dovršenejše igrali. Pričakujemo, da se bodo v kratkem spet pokazali s kako daljšo in zahtevnejšo igro, sedaj ko so prebili led.

-gost.

Hruševje

V soboto zvečer in v nedeljo popoldne je pri nas gostovalo SNG iz Kopra z igrami »Mladost pred sodiščem« in »Metel«. To je bil za naš kraj izreden kulturni dogodek. Že v soboto zvečer so ljudje napolnili veliko dvorano zadržnega doma, in nedeljo popoldne pa je bila skoro premajhna. Na predstavo so prišli ljudje iz vseh vasi občine, Smilje, Stran, Velikega in Malega Ubeljskega in še bolj oddaljenih krajev. Predstavi sta privabilo celo stare ljudi, ki niso še nikoli prej prešli na predstavo.

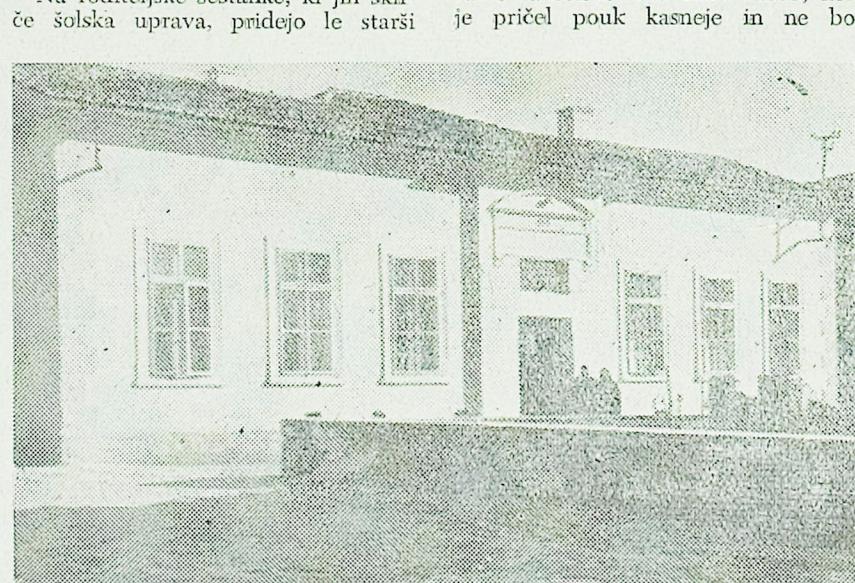
Marezige

Dramska družina se narljivo uči Jurčičeva »Desetega brata«. Skrbi nas, kako bomo za nastop pripravili sceno, ker dvorana še vedno nima stalnega odra. Kdo nam bo posodil zaves? Gostilna? Ta se je posojanjem svojih neodgovarjajočih zaves upravičeno uprla. Za proslavo 29. novembra in Novoletne jelke smo jih vzeli z oken v šoli. Oder opremljen s takimi zavesami bi bil bolj podoben cirkusu kot pa za resno predstavo »Desetega brata.«

Vsi prebivalci občine Marezige apeliramo na okrajin LO Kopar, da vsaj letos odobri naši zadrugi zaproseni kredit, da bodo lahko dokončali dvorano za prireditve v zadržnem domu. Dvorana potem ne bi služila samo prosvetni dejavnosti, temveč tudi društvu »Partizan«, ki kljub številnemu članstvu nima primernega prostora za redne telovadne ure.

Društvena knjižnica je dobro obiskovana. Škoda, da je število dobrih knjig tako nizko.

N. C.

Osnovna šola v Šembijah pri Knežaku v postojnskem okraju

Zaradi žalitve uradnih oseb se je moral pred okrajskim ljudskim sodiščem zargovarjati več oseb. Tako je dobila 12 dni zapora 30-letna Valerija Paliska iz Kosez, ki je v družbi Leopolda Črnolgarja iz Male Bukovice z nepristojnimi izrazili organe Ljudske milice.

Aleksander Žužek iz Bača pri Knežaku je v pristnosti več ljudi zmerjal in kričal na miličnika, ki sta nekemu Dalmatincu preprečila nedovoljeno trgovanje z vinom. Bil je obsojen na en mesec dni zapora.

Stefanija Malek iz Ilirske Bistrike je dobila sedem dni zapora, ker je v uradu posredovalnice dela pri LOMO žalila referenta za posredovanje dela.

Marija Brezavšček, administratorka občinskega odbora Jelšane in Pavlin Tomšič iz Ilirske Bistrice sta bili od okrožnega sodišča v Gorici obsojeni zaradi žalitve naših vodiljev. Prva pa na en mesec pogonio.

K. M.

Ob 10-letnici slovenske gimnazije v Kopru

Spomladi 1945 je bila naša domovina popolnoma osvobojena. Primorski Slovenci, ki nismo celih 25 let smeli javno spregovoriti v maternem jeziku, smo dobili nove slovenske šole. Dne 20. X. 1945 so tudi v Kopru ustanovili slovensko nižjo gimnazijo.

Ko gledamo našo gimnazijo danes, popolnoma pozabljamemo, kakšna je bila in kako je nastajala pred desetimi leti. Komaj se je končal naš oboroženi upor, so se morali naši najboljši boreci in kulturni delavci zomet boriti. Če pomislimo na vse tisto, kar je okupator razdeljal, odnesel in uničil po naši zemlji, nam ne bo treba preveč poudarjati, kako težko in kako važno je bilo delo pionirjev novih slovenskih šol na tem ozemlju.

Primanjkovalo je učiteljska kamera, sama stavba je bila v obupnih

pe uspehe pri vzgoji in učenju. Obenem pa so se mladinci in mladinske udeležili nastopa fizičarkov v Trstu, kjer je bila skupina naših mladincov in mladink ena najboljših. Pred zaključkom šolskega leta je odšlo osem učencev in učenk na fizičarski zlet v Beograd.

V naslednjem šolskem letu se je vršil na naši gimnaziji prvikrat nižji tečajni izpit, ki ga je opravljalo 47 rednih dijakov; od teh jih je izdelalo 41, padlo pa jih je 6.

Sedaj se vse bolj uveljavlja Mladinska organizacija, ki je v šolskem letu 1947/48 povsod podpirala vzgojno delo profesorjev in vzgojitev. V mladinski organizaciji je bilo vpisanih 105 članov, v pionirski pa 80. Na zavodu je uspešno deloval pevski zbor, ki je v Kopru nastopil desetkrat ob prilikah raznih proslav, poleg tega pa priredil pet sa-

ravnatelja zavoda prevzel tov. prof. Zgonik Mavričij in zarezal v življeno gimnazije novo brazdo. Zato je v tem v naslednjem letu svojega življena gimnazija v Kopru pokazala, da je njen obstoj nujnost za dvig kulture ljudstva. A kmalu je bil njen ravnatelj na lastno prošnjo razrešen dolžnosti in 18. sept. 1950 je prevzel ravnateljske posle prof. Martine Peter.

V sedmem letu svojega obstanka je gimnazija v Kopru postala popolna gimnazija z 12 oddelki. V tem šolskem letu je imela gimnazija prve maturante. Zelo uspešno je bilo tudi delo Mladinske organizacije, ki je pripravila razna športna tekmovalja z drugimi šolami in smučarski tečaj na Komni. Njen največji korak pa je bil, ko je ob prilikih snežnih plazov na Tolminskem organizirala naboljšano akcijo ter tako pomagala pri zadetemu prebivalstvu. Na poziv Mladinske organizacije je mladina zbrala v Kopru 130.000 din in blaga v vrednosti 35.000 din. Druga velika in pomembna akcija pa je bila: srednješolski časopis »NAŠA MISEL«, katerega so najprej začeli izdajati rokopisno petošolci, nakar je stvar prejela v roke Mladinska organizacija, tako da je list izhajal tiskan (šestkrat). Potem je delo zaradi pomanjkanja sredstev začasno zamrlo. Letos nameravamo z našim listom spet iziti, čeprav samo v rokopisu. Na ta list smo lahko vsi ponosni, tako dijaki kot profesorji, kajti ta list je pravzaprav edino srednješolsko glasilo na tem ozemlju.

V šolskem letu 1953/54 je bila Mladinska organizacija tudi precej razgibanata. Vendar pa se je bila v zadnjem času preveč osamosvojila in se ni pri nekaterih stvareh posvetovala s svojimi predstojniki, kar bi ji veliko koristilo. Ne moremo pa prezeti njenega obširnega dela. Zlasti se je izkazala pri organiziraju športnega troboja med srednješolsci Pazina, Rovinj in Kopra. Poleg tega je vpravljala med zimskimi počitnicami smučarski izlet na Črnih vrh. Nato je organizirala razna nogometna in druga športna srečanja. Do danes so na naši novi gimnaziji maturirali šele trije letniki (40 dijakov). Od teh je nadaljevalo študij na višjih šolah samo 31 dijakov, in sicer: 1 veterino, 1 elektrotehniko, 1 na VPŠ, 1 zgodovino, 1 arhitekturo, 1 kemijo, 1 pravo, 1

(Nadaljevanje na 11. strani)

Nakupovanje knjig s popustom

Novica o knjižni akciji, v času katero bodo ljudske knjižnice lahko nakupovale knjige s popustom, je vzbudila mnogo zanimanja v slovenski javnosti. Na Ljudsko prosveso Slovenije prihajajo vprašanja, kako bo potekala ta akcija. Na ta vprašanja naj odgovori to obvestilo.

Prvo vprašanje, na katero želijo ljudje odgovor, je: *Kdo ima pravico do nakupa knjig s popustom?* To pravice imajo vse javne ljudske knjižnice — mestne, občinske, društvene, knjižnice po podjetjih in sindikatih ter mladinske, pionirske, dijake in šolske knjižnice. Akcija naj omogoči ljudskim knjižnicam priti do knjig po znižanih cenah, zasebnikom popust ni namenjen. Popust je enkraten in časovno omejen. Traja od 1. januarja do 31. marca 1955.

Nadalje ljudje vprašujejo, *katero knjige se prodajajo s popustom in poliksen je ta popust?* Popust velja za knjige vseh slovenskih založb

Dar Prešernove družbe v letu 1955

Med publikacijami, ki so med našimi ljudmi najbolj razširjene, je nedvomno ena najpomembnejših kolekcija ona, ki jo izdaja Prešernova družba.

Ce si bežno ogledamo njen kratko zgodovino, vidimo, da je zdaj v drugem obdobju. Prvotno, ob ustavoviti, se je knjižna kolekcija, ki jo danes izdaja Prešernova družba, imenovala Prešernova knjižnica.

Kot taka je dala svoje prve sadeve v letu 1947. To je trajalo vse do leta 1953, ko se je izvršilo organizacijsko preoblikovanje. Knjige so do tedaj tiskali v visoki nakladi, vendar brez realne osnine o nakupu, o možnosti absorbcije knjižnega trga, ki si je šele ustvarjal pozicije.

Namenjene so bile knjige od vsega početka najširšim plastem ljudstva, a žal, vedno v najzakotnejšo vas le niso prišle, ali pa so prišle v nezainteresirane roke. Zadnja leta tudi izbor knjig ni bil kritičen. Preveč so kampanjsko tiskali stvari, ki nisoše. Tako se je zgodilo, da so knjige zadnji dve leti ostajale v velikih količinah; pretežno je bila kriva izvirna leposlovna trilogija »Povesti o oblasti«.

Toda zdrave korenine in nedvomno tudi slovenska publike so to kolekcijo obvarovali. Z organizacijsko spremembou je bil nedvomno storjen korak k napredku in razširitvi te kulturne poslanke.

Kolekcija te družbe ima velike prednosti. Toda tri so nedvomno bistvene: cena, množina in praktičnost, rekel bi funkcionalnost. Za tako nizko ceno (250 din) dobimo ob današnji draginji, posebno pri knjigah, komaj dokaj drobno knjigo, kajše, da bi dobili za tako ceno 5 knjig! Lahko bi rekli, da je to kar neverjetno. Funkcionalnost in pa potreba je pri koledarju. En koledar v hiši si želi imeti vsaka družina. Stenski nam le »dneve šteje«, tak koledar v knjižni obliki pa nam pove nekoliko več, saj nam je tovariš skozi celo leto.

Zato lahko po pravici rečemo: kolekcija, ki nam jo daje Prešernova knjižnica, je dar!

Letošnja zbirka pa se od ostalih letnikov loči po razgibanosti in prikrovnosti.

KOLEDAR je uredila Zorka Peršič. Tehnično je nedvomno zelo uspel, kar je pri taki knjigi velikega pomena. Slike, ki spremljajo mese-

ce, so posrečeno izbrane. 16 strani prilga v bakrotisku zelo osvežuječe vpliva na celoten izgled. Dalje so v koledarju z velikim čutom za pestrost in povezavo raztreseni premnogi članki politične, zgodovinske, in strokovne vsebine. Posebej pa moramo omeniti literarne prispevke, ki so zelo bogati in na visoki umetniški višini. Saj srečamo pripovednike kot Ivana Potrča, Janeza Vipotnika, Fr. Bevka, Bena Zupančiča, T. Sečiščarja, Milčinskega, Hacetę; med pesniki pa Čufarja, Minatti, Zlobca, Fr. Kozarja, Petra Leveca, Črtomira Šinkoveca, Branka Rudolfa, Miha Klinarja, Kajuhu itd.

Težko je seveda zajeti v nekaj stavkih vse begastvo, ki ga nudijo letosnjki koledar.

Druga knjiga zbirke, ki ima enak format kot koledar, je poljudno-znanstveno delo Vladimira Kokoleta: »Dežela sveta«. Tako knjigo smo že dolgo pričakovali. Upam si trdit, da bedo ljudje to knjigo najraje brali in da je bodo najbolj veseli. Avtor je obdelal posamezne države na zelo jasen, skop in veliki meri posrečen način. Seveda levi dečej pričada slíkovanemu delu. Če povem, da ima knjiga, ki šteje komaj 84 strani, 129 slik in 19 zemljevidov, sem povedal vse. Le to še: s to knjigo, bolj kot z vsemi drugimi, bo Družba vršila kulturno-izobraževalno poslanstvo. — Ostale tri knjige so leposlovne.

Eina izmed njih je roman in to prevod dela norveškega pisatelja Olava Duuna: »Hoja skozi temo«. Zgodba je zelo skopa: sin, mornar, zve iz časopisov, da je oče med njegovo odsotnostjo v vojni umoril lastno ženo, njegovo mater. Sin ne more verjeti, da je oče ubijalec, zato se odpravi domov in »hodi skozi temo« poizvedovan, dokler končno ne dokaže očetove nedolžnosti. Psihološka in čustvena globina dela sta vseskozi prepričljivi, manj pa oblikovana, čeprav nas tudi ta pogosto prijetno presenetiti. Branje je težko, po svoje napeto, a terja precejšnje bralčeve uživetosti in pogibivite.

Druga knjiga je Bevkova povest »Tuja kri«. Domače, slovensko delo se poroči z italijanskim vojakom. Tu je vozel in osredje zgodbe, tu se — med dvema — pretaka tuja kri, kri, ki ob različnih življenskih doživetjih različno vpije: njena po slovenstvu, njegova po italijanstvu. Ceprav ima zgodba dramatične momente, vendar se združi, da jih pisanec ni hotel razviti. Tako smo dobili izrazito ljudsko povest, ne večernisko, nekaj, kar je živo in tudi umetniško izpovedano, da dviga in uči. Jezikovno je dobra. Veseli smo, da je krajevno določena, za nas posebno važna, saj se godi v cerkljanskih gorah.

Tretja knjiga je tudi izvirno mlađinsko delo povest Iva Zormana »Svobodni gozdovi«. Avtor spreminja mladeka Jurčka, ki je z očkom in mamico odšel v partizane, skozi dve leti borbe. Razvije več dogodkov, ki prikažejo malega dečka kot pravega junaka; dokler se po osvoboditvi ne vrne na svoj dom v mesto k svojim prijateljem. Precej prepričljivo obdelana in psihično mogoča stanja tega otroka bodo marsikateremu njegovemu sovrašniku iz poznejših let užgalj ljudzeni do domovine in tista humanost, ki je mladega junaka tako odlikovala.

Oprema vseh knjig je zelo dobra. Literarne knjige so še posebno dobro opremljene, saj je pri vsaki posrečeno zajet osnovni ton (črno-črna skozi temo, rdeče — kri, zeleno — gozdovi, upanje na svobodo). Mlađinsko knjigo je poleg tega ilustriral Vladimir Lakovič. Slike spremljajo tekst. Nekatere so kar dobre.

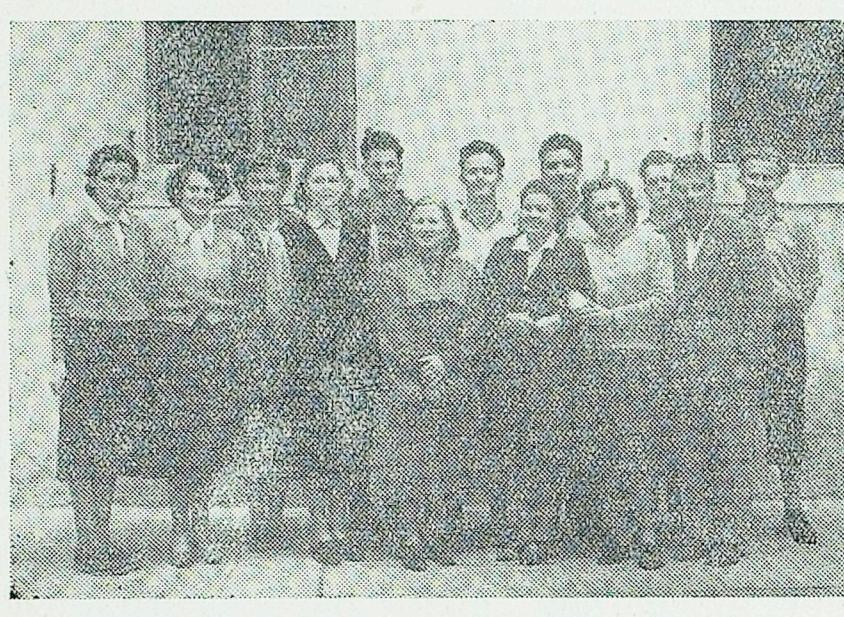
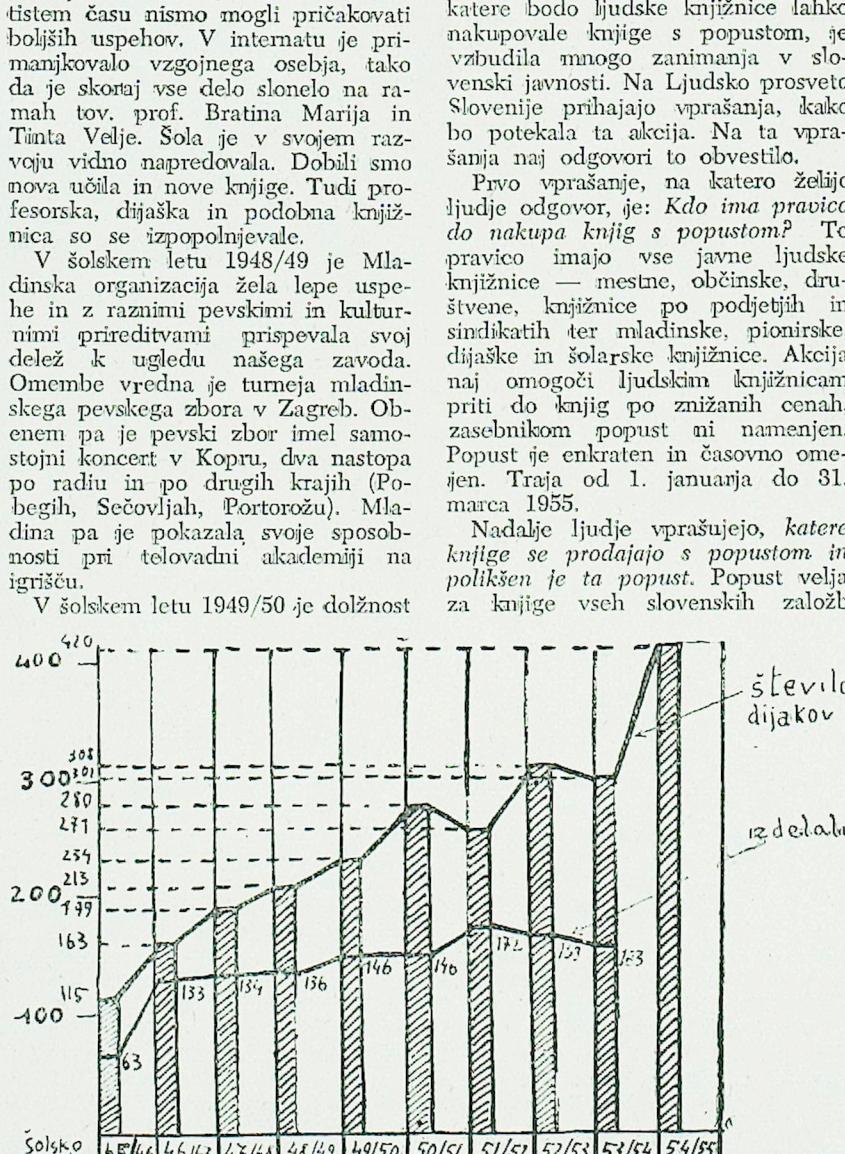
Letošnja kolekcija je najboljše zagotovilo za nadaljnja leta.

M. Breclj.

Interna produkcija Glasbene šole

V torki popoldne je bila na Glasbeni šoli v Kopru interna produkcija gojencev klavirskoga in violinškega oddelka. Producija je bila namenjena predvsem staršem in učencem samim, kateri je poudaril ravnatelj v uvodni besedi. Za zaključek je zapel še zbor cicibančkov tri pesmi.

Produkcija je bila v šolski učilnici, ki pa je oddočno premajhna za tako prireditve.

Prvi maturanti kopranske slovenske gimnazije leta 1952 s svojo razredničarko prof. Tinto Velijo

razmerah, manjško je učil in učnih knjig. Toda s trdno voljo in prepričanjem v koristnost svojega dela so naši profesorji in kulturni delavci vse to prebrodili. Tako imamo danes v Kopru gimnazijo, na katero smo lahko vsi ponosni.

Velika pomembljivost naše gimnazije je še danes v tem, da nima primerne in prostorne stavbe. Dotok novih dijakov je vsako leto večji, v posameznih učilnicah imamo preko 40 učencev, nimamo dovolj prostorov za prirodoslovni, fizikalni in kemični kabinet, niti tem predmetom primerne predavalnice, ni dvostrane za petje itd. Vse to in še več bi morala imeti moderna gimnazija. Upamo pa na smo prepričani, da si bo naša ljudska oblast prizadela, da nam v bližnji prihodnosti priskrbi novo, moderno stavbo, v kateri se bodo istraški Slovenci še uspešneje izobraževali, da bodo nekega dne v obilnih meri vrnili našim delovnim ljudem vse to, kar jim danes žrtvujejo.

Vrnili se bomo nazaj, na začetek dela na naši gimnaziji. Ob ustanovitvi naše gimnazije leta 1945 je bil imenovan za delegata tov. prof. Martine Peter, sedanji ravnatelj naše šole, ki pa je moral odditi na drugo službeno mesto. Zato je po njegovem odhodu opravljala delegatske posle učitelj telovadbe tov. Ražen Milan. Nato sta nastopila službo tudi tov. Tavčar Josip in Javornik Danica. Dne 18. okt. 1945 je nastopil delegatsko službo dr. Zavrtanik Peter, učiteljsko mesto pa tov. Tinta Velija. Dne 5. nov. istega leta je nastopil službo kot delegat prof. Sotošek Janko, 26. III. 1946 pa je bil gimnaziji dodeljen učitelj telovadbe tov. Janowsky Vladimir.

Tako se je začelo prvo šolsko leto na naši gimnaziji. Tedaj je bilo na zavodu 115 dijakov. Poleg dveh prvih razredov je bil 3. decembra otvoren tečajni razred, v katerem je vpisalo 21 dijakov, ki so v vojnih letih zamudili pouk. Ob koncu šolskega leta je v prvih razredih izdelalo 47 učencev, ni izdelalo 52; k izpitom se je javilo 17 tečajnikov, ki so ga opravili.

Dne 19. nov. 1946 je bil razrešen služovanja na zavodu tov. Sotošek Janko; delegatske posle je prevzela tov. Javornik Danica, tov. Tinta Velija pa upravnosti Dijaškega doma, ki je bil v gimnazijiški stavbi.

V tem šolskem letu sta tudi mlađinska in pionirska organizacija zaziveli. Prav z njuno pomočjo in sodelovanjem so dosegli na zavodu le-

Tavčar Ivan:

Za divjimi ščetinci po NANOSU

»Hitro, hitro! Pusti vse in pojdi z menoj, greva nad divje prasiče, ki so se pojivali nad našo vasjo! Sinoč sem jih videl pet, kajko so se zarili v neko grmovje in tam prenočili. Ce prideva dovolj zgodaj, jih bova zatolitali«, tako me je lepega dnev v zgodnjem marcu leta devetnaestintridesetelega pričakal doma v Krepljah znani Kortinikov Tone iz Ložice pri Vipavi, ki je bil lovski čuvaj moje družine Št. Vid ali sedanj Podnanos.

Res je bil pust pred vrti in prvi april tudi blizu, vendar me ni nčekalo, da bi se pustil Tonetu kar na vsem potegniti za nos. Do tedaj namreč ni bilo še slisati, da bi zašla te vrste divjačina tudi k nam. Zato Tonetu sprva nisem dosti verjal, ta pa se je pridružil in klel, me preprečeval in prosil, da me je končno le premotila lovска žilica:

»Počakaj malo, da se samo preoblečem, pa greval«.

»Kaj se bo zdaj še preoblačil in čas zamujal! Vzemti same puško, pa greva, če ne, bova vse zamudil!« je gorelo pod petami Tonetu.

Ko sem mu začel verjeti, je še mene pričela lovaska mrzlica. Zgrabil sem dveckov in muncijo in že svaplanila v samodrž, da pa jlo proti Vipavi, da se je vse kadilo za nama. Poti me je Tone preprečeval, da so kosmati črnih prav pri cesti:

»Kar pred puško ti jih priženem, pa bo lov končan!«

To mi je bilo seveda zelo všeč, posebno ko sem misil na svoje nizke čevlje z gladkimi podplatki, kajti enog je še ležal po dolini, na Nanosu pa ga je bilo še kar precej.

Ko sva pridržala do Tonetovemu domačinu, da je samo še utegnil na hitro odvezati svojega lovaska mesnčana. Komaj da je ozrl po ženi, in že sva jo mahnil v breg nad vasio, kjer me je nastavil pri nekem grmovju, sam pa je s posem napravil ovink in nato pritisnil skoz grmovje proti meni – votel strah, ki ga okoli ni nčelo!... Videl sem že prirake, kako se mi bodo smejali, ker sem dal tako lepo sprednji navihancem Tonetu in sem ga začel zato kar po domače zmerjati. Skoraj malo užajlen me je možak peljal v bližino dolinico med grmovjem – res sem imel kaj videl! Vse je bilo raztrito in povajalno in polno odpadkov! Široka sled je kazala, kje so kosmati črnih zapesti svoje časno bivališč. Tone je bentil in klical vse bogove na kup, pri nči pomagalo, za pečenko svata se zaenkrat moraloma še obrnil. Medtem se je že zmrčilo in ni kazalo drugega, kot iti domov in prepati današnjo smolo.

»Jutri jih dobiva, prav zagotovo jih bova, boš videl!«, se je na vse načine veril Tone v hiši ob dobytni priziku in kozarcu rujnega vipay-skega vinca. To je tudi prigomigo Tonetu, da je lažje premagal vse moje pomislke zaradi slabe oblike in obutev in bi še sam najrasi kar takoj rinił v Nanos. Pošteno se name je zatikal jezik, kdo sva šla že pozno v noči družno spat. Še v poletstju sva snovala bojni načrt proti ščetincem z drugi dan in ko je To-

ne zončno le zaspel, pa je še v sanjah nepristano »vil:«

»Daj jih, Tavčar, po njih z idealcem!«

Tako sva se prerivala do jutra in ob prvem svetu sva že v kuhih krizialih, tako me je lepega dnev v zgodnjem marcu leta devetnaestintridesetelega pričakal doma v Krepljah znani Kortinikov Tone iz Ložice pri Vipavi, ki je bil lovski čuvaj moje družine Št. Vid ali sedanj Podnanos.

proti vrhu. Krvi je bilo toliko, da sva bila prepirčana, da kosmatine ne bo večdaleč bežal – pa sva se obato motilo. Pes naju je vedno više po Nanosu. Tone je plezel kot koza, jaz pa sem s svojimi gladkimi podplatki bolj po starih kot po dveh, bolj nazaj kot naprej, pocasi načrnil za njim. Prav na vasi Nanosa

Tudi na Postojnskem so divji prasiči pogost zimski lovski plen

v Trstu, preden odpelje iz luke, nato pa se je zvalila v bližnji grm in zatela opetati krog sebe, da so kar več letele okoli. Jaz sem medtem zasmilil po drugem prasiču, in čeprav Hvalil so naju s Tonetom, da nama je kar gomzel po hrbitu. Moško sva se držala, kot da je to za nju čisto navadna stvar, takale »fenzivane,« pa sem seveda modro pazil, da ne zinem kaj o juntrjanem strahu iz oblezil pod skalami. Spet sem hrgal, da nate izmenjam naboje v puški in opatal še po tretjem čekanju, ki pa se je izgubil v grmovje proti vrhu. Ko sem tako junaško odbil napad kosmatih črnih na svojo trdjavno, sem si še ogledal svoje delo. V tem pa se je grmovja nad menoj spet pojavil »tretji« in kar naravnost proti meni! Že sem virgel puško k licu, kar se črnih sam od sebe zavali na tla in oblezil. Zavirkal sem na vse glas, da se sišalo po vsej Vipavski dolini. Klical sem Tonetu, ki je že na vso sapo dijal proti meni. Skoraj nisem mogel govoriti od samega vesela, samo objemal sem se s Tone-

to.

Ko sem se malo pomiril, sva si šla ogledat ustreljenec. Čakalo pa je neprlepno presenečenje – večika svinja, ki je bila še pravkar tam in onemogoč kruila, je izginila.

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domači uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

»Treba bo v dolino po pomoč, tako ne prideva do njege!« je dejal, in že sva se dřicala po hrbitu navzdol. Kmalak sva bila na cesti, ki pelje iz Razdrtega proti Vipavi.

Tam sva si spet malo prisila duša s

Tonetovim žganjem in se pogovorila, kaj namerava.

Domestični uradni naziv Burme je

Piji-Daung-Su Mianmar-Nainggau,

angliški pa Union of Burma. Dežela ima nad osemnajst milijonov prebi-

vanti.

Taki goščavi in sneženem zametu,

da je celo Tone odnehmen:

Bodoči starši premalo vedo o otrocih in družini

Na svetovnem kongresu za zaščito otrok, ki je bil lani v Zagrebu, se je posebna skupina strokovnjakov zanimala za izobrazbo staršev oziroma za njihovo usposobljenost za izvrševanje dolžnosti do otrok. V ta namen so izvedli tudi anketo, ki naj bi pokazala, v kolikšni meri srednje in strokovne šole pripravijo mladino za bodoče družinsko življenje.

Naš razvoj na gospodarskem in na kulturnem polju je bil velik in zato so nujno nastale spremembe, ki so prišle kot nujna posledica tega razvoja, tudi na tradicionalnem družinskem razvoju. Stari način vzgoje, ki je slonel na tradicijah, ni mogel več zadovoljiti nove življenske potrebe, razen tega pa smo z novim družbenim življenjem izgubili možnosti za tradicionalno skrb in način vzgoje otroka. Na drugi strani pa napredek znanosti in rezultati znanstvenih raziskovanj odločno zahtevajo, da se

in pedagoško vzgojo staršev, toda premalo te pažnje posvečajo mladim generacijam, tistim, ki jih v bližnji ali daljnji bodočnosti čaka ta poklic.

V anketi, ki je bila pri nas, je bilo treba odgovoriti na vprašanje: koliko znanja in sposobnosti imajo dijaki, ki končajo srednjo ali strokovno šolo, za družinsko življenje in za poklic staršev. Anketerali so devet maturovskih razredov. Vprašanja so bila iz področja higiene in medicine, pedagogike, psihologije in sociologije. Tako so n. pr. vprašali, kakšni so vzroki rahotila pri otrocih, zakaj otroci lažejo, v kakšni meri je družina odgovorna družbi za vzgojo svojega otroka itd. Na vsako vprašanje je bilo navedenih več odgovorov, tako da je bilo treba dijakom samo podčrtati tiste odgovore, za katere so bili mnenja, da so pravilni. Odgovori so bili zelo različni in celo presenetljivi, pokazali pa so, da je

tovrstna izobrazba pri mladih ljudeh, ki so končali naše splošno izobraževalne srednje in strokovne šole, zelo pomanjkljiva.

Ta anketa je pokazala, še več. Naši mladi ljudje namreč, ko osnujejo svojo lastno družino, premalo ali pa niti ne vedo o svojih dolžnostih in o vzgoji otrok. Res je, da imajo poznejše veliko priložnosti, da to svoje pomanjkljivo znanje izpopolnijo, toda veliko bolje bi bilo vsekakor, da bi nekaj tega, vsaj osnovnega znanja pridobili že v šoli. Prav zaradi tega se je pojavila tudi zahteva, da bi med učno snov zadnjih razredov vpelje tudi posebne predmete, ki bi dali dijakom potrebno znanje o življaju v družini, o skribi za vzgojo otroka in podobno, ali da vsaj izpopolnijo v tem pogledu že obstoječe predmete.

To zahteva napredek našega življaja, pravijo tisti, ki so anketo organizirali. To je v interesu družbe prav toliko, kot v interesu posameznika in predvsem otroka. Kažti otrok ima pravico — tako pravi Deklaracija o pravicah otroka, ki jo je podpisala tudi naša država — na normalen razvoj in ospodbujanje za življeno. Zato ga je treba zaščititi pred nevednostjo staršev.

Za pestrejše jedilnike

PISKOTNE REZINE

3 jajca, 15 dkg sladkorja, 10 dkg moke, 3 dkg olja, marmelada, sladkor za potresanje.

Jajca s sladkorjem penasto stepemo, nato dodamo obojemu moko, in po kapljicah olja. Testo denemo na namazan pekač ali v poljubnem modelu in ga pečemo 3/4 ure. Pečeno pecivo vodoravno prečemo, namažemo spodnjo polovico z marmelado, položimo nanjo zgornjo polovico in zrežemo vse skupaj na poljubne rezine, ki jih potresemo s sladkorjem.

SIROVI ŽLIČNIKI

10 dkg masti in pol skodelice kisles metane, 2 jajci, 3/4 kg moke, po potrebi vode, 1/2 kg skute, zabela, po želji še sladkor.

V skledi mešamo surovo maslo ali mast, dodamo jajci in zamesimo iz pretlačene skute, soli in potrebne moke mehko testo. Ako pa delamo testo s smetano, je prej ne mešamo. Pripravljeno testo izobliku-

ZENE po svetu

Kako živi švedska gospodinja

(Nadaljevanje in konec)

ZIVLJENJE FARMARIC

Zanimalo nas je seveda, kakšen vpliv ima vse to konkretno življenje in delo na žene na vasi in na žene v mestu, koliko časa potrebujejo te žene za izvrševanje svojih gospodinjskih dolžnosti, kakšen razpored imajo pri tem in seveda ne nazadnje, koliko časa lahko posvetijo izobrazbi in kulturnemu razvedrili.

Prepričali smo se, da žena na Švedskem ne dele preveč težko, da ji ni treba zaradi visoke ravni tehničke in družbenega standarda opravljati cele vrste grobih in težkih del, kot v deželah, kjer ni takih pogojev. Kljub temu pa je njen delavnik izpolnjen. Na Švedskem ni na vasi lastnikov majhnih površin, kot pri nas, ampak so zadruge in pa zadružniki ali lastniki velikih farm. Žena skribi na farmi za ekonomično gospodinjstvo, za vzgojo otrok, opravlja drobna hišna dela in zelo pogosto vodi knjigovodstvo. Včasih pomaga tudi pri vzgoji zelenjave in

perutnine ter pri manjših gospodarskih delih, toda to ni izključno njen področje. Zelo malo je žen na farmah, ki imajo hišno pomočnico, ker jo je zelo težko najti. Zato je ženini delavnik sicer izpolnjen od 6. ure zjutraj do 8. ali 9. ure zvečer, toda v tem času utegne skrbeti tudi za svoje razvedrilo, kot je poslušanje radija, čitanje časopisov in knjig, včasih obiskuje kino in druge prireditve, zelo pogosto pa ženske klube, kjer se nauči veliko koristnega. Tam se nauči n. pr. kipanja in šivanja s strojem, pranja in likanja s stroji, ročnega dela za okras svojega doma in gojenja rož, ki jih Švedi zelo ljubijo. Poletje traja pri njih samo kratke tre mesece, zato so željni zelenja in cvetja.

Sredinje, v mestih in na deželi, se oblačijo zelo preprosto. Narodno nošo še vedno zelo cenijo, dasiravno je v navadnem življenu ne uporabljajo. Toda žene in možje v narodnih nošah imajo n. pr. prost vstop v zoološke vrtove, kjer so ob nedeljah vesele prireditve in kjer je vedno veliko mladih in starih ljudi ter otrok.

GOSPODINJSKA IZOBRAZBA

Na vasi zelo redko najdete ženo, ki ne bi imela gospodinjske šole ali vsaj tečaja. Prav tako ni moškega, ki ni končal poljedelske šole ali tečaja. Šola in praksa sta najesneje povezani. Najs posuplja šola za določen poklic ali nudi samo znanje za lastno izobrazbo, brez določene kvalifikacije, vedno zahtevajo predhodno prakso. V enoletno gospodinjsko šolo ne sprejemajo gojenki, ki nimajo predhodne prakse in izkušenj, isto pa velja tudi za poljedelske šole. Za nas je bilo važno dejstvo, da smo zvedeli, da se vsi fantje in dekleta, ki so končali gospodinjske oziroma poljedelske šole, vračajo na vas, na farme, kjer pridebljeno znanje preizkušajo na lastnem gospodarstvu in gospodinjstvu. Nekateri tudi nadaljujejo šolanje na višjih šolah, toda predpis je, da morajo nekaj časa med nižjo in višjo šolo biti pri praktičnem delu. Seveda so s takimi kadri dani vsi pogoji za uspešen razvoj poljedelstva in gospodarstva sploh in zato nas nismo čuditi dejstvo, da izvija Švedska pšenico in še vrsto drugih prehranbenih pridelkov in seveda zavoljuje tudi prav vse potrebe domače potrošnje.

»Intenzivno poljedelstvo zahteva pri nas veliko dela,« nam je rekel neki farmer - zakupnik in to je razumljivo, saj je Švedska tako daleč na severu, da podnebni pogoji niso prav nič ugodni. Zato so potrebne izkušnje, znanje in racionalno gospodarjenje.

Racionalno gospodarjenje — to je tudi parola vsake švedske gospodinjne. In to je videti na vsakem koraku, posebno pri njihovi prehrani, ki je za naše pojme zelo skromna in enostavna, posebno glede na količino in maščobo. Toda ta prehrana je ekonomična in zdrava ter daje dovolj neobhodno potrebnih sestavin v hrani. Kako bo hraniла svojo družino ekonomično in zdravo, tega se je švedska gospodinja naučila v gospodinjskih šolah in na tečajih, na raznih posvetovanih itd. V ta namen daje potrebna sredstva država, zadružne organizacije, podjetja in tovarne. Kažti od tega, kako gospodarjuje poedineci, od tega je tudi odvisno, kakšen bo narodni dohodek in ali ga bodo uporabljali koristno in smotorno.

SKUHA — DOMAČA ENOLONČNA JED

Pol kg kislega zelja, 3 debeli krompirja, 1/8 fžola, sol, 2 žlici olja ali masti, žlica moke, 8 dkg ovirkov.

Kislo zelje, olupljen in na krhlje zrezan krompir in prejšnji dan namoči fžol skuhano vsako zase. Izmašobe in moke naredimo bledo prežganje in ga gladko razkuhamo. V prežganje denemo najprej zelje z zelenico, če ni prekisla, nato krompir s krompirjevko in nazadnje še fžol s fžolovko. Jed ne sme biti redka, zato moramo paziti, da ji ne prikljemo preveč tekočine. Sestavljen jed skupaj zavremo in solimo. Nazadnje jo zabelimo s prevrtilimi ovirki.

Zunaj je mráz, v sobi pa je tako prijetno gorko. In vendar oba hrepeneče gledata na zmrzljene ulice

družinska vzgoja izpopolni in prepoji z doganjami in zakonitostmi rasti in razvoja mladega človeka in njezine sposobnosti za družbeno življeno.

V sodobni družbi, posebno pa še v naši socialistični družbi, vedno bolj stopa v ospredje zahteva po pravilni družinski vzgoji. To postaja tem bolj pereče vprašanje, ker so vse tovrstne ankete in statistični podatki pokazali, da lahko pripelje nepravilna družinska vzgoja do težkih posledic v otrokovem življenu. Zato pri nas tuji vse družbene in množične organizacije toliko skrbijo za zdarstveno

V nedeljo smo v Brjah pri Braniku stali ob odprttem grobu, v katerega smo položili Pavla Fabijan. Med narodnoosvobodilno borbo je bila pokojna Pavla ena najboljših aktivistkinj na zdravstvenem polju na Višavskem.

Pavla je bila hčerka siromašnih staršev. Že kot mlada deklica je moralna z doma in službo k tujim ljudem. V dolgoletnem službovanju je izgubila desno oko, toda ni zapustila svojega dela. Koncem leta 1943 je pustila službo v Trstu in prišla domov na Brje, da tudi ona prispeva svoj delež domovini v borbi za svobodo. Ker si je v službi pridobila veliko prakse, ji je bila zaupana naloga rajonske bolničarke. Svojo dolžnost je vestno izvrševala in se ni ustrnila naporov in nevarnosti. Z občudovanjem vredno ljubezni je skrbela za bolnike in ranjence in jih prevažala na varne kraje. Prevezovala jih je in skrbela tudi za hrano. Bila je skromna, poštena in delavna, pravi lik socialistične žene.

Po osvoboditvi je ostala doma in je podpirala starega bolnega brata. Ker je bila brez vseh sredstev, se je vključila v kmečko delovno zadružo. Delala je na polju vse dni, dokler ni koncem preteklega poletja težko zbolela. Zdravniki so ugotovili, da ima raka na pljučih. Težko in mučno bolezni je mirno prenašala in prav zadnji dan leta zaključila svojo življensko pot stara še le 56 let.

Domačini so Pavlo zelo cenili in spoštovali. Za časa njene bolezni so bile žene in dekleta noč in dan pri njej. Dobila je vso moralno in materialno pomoč. Tudi krajevni Rdeči križ in okrajski ljudski odbor Gorica je nista pozabila. Ob grobu se je zbrala velika množica ljudi iz bližnjih in daljnih vasi. Pevska zborna iz Brij in Branika sta za slovo zapela nekaj žalostink.

Da bi prišli do cilja

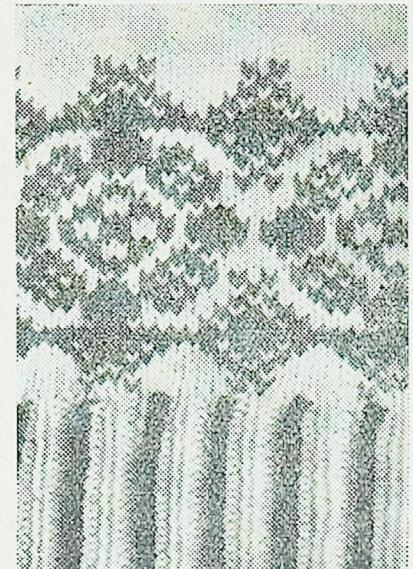
Ker je polemika na članek »Dvojno merilo« zašla na neljubo pot, sta mladinski organizaciji učiteljišča in gimnazije v Kopru mnenja, da ne bi bilo primerno s tem nadaljevati v časopisu. Mladina je dalje mnenja, da je članek »Ta pot ne vodi k cilju« prešla okvir osmošolcev in da več ali manj prizadene vso mladino. Zato se mladinski organizaciji obratata na javnost in na oblast, da postopek v Dijaski dom v Kopru komisijo, ki naj ugotovi, ali so trditve tov. Pušnarja in trditve osmošolcev pravilne in osnovane. Članek »Ta pot ne vodi k cilju« je za vso istrško mladino žaljiv, posebno pa še za dijake v Kopru, kajti našo mladino kaže javnosti drugačno, kot je v resnicici. Obenem prosimo ljudi, ki bodo zadevo raziskovali, da javno objavijo svoje ugotovitve.

Ne bi hoteli, da bi bila javnost napačno informirana o svoji mladini, ki se trudi, da bi upravičila zavrnjanje in podporo, ki ji jo daje ljudska oblast. Kljub nekaterim našim napakam ni vzroka za nezaupanje, članek tov. Pušnarja pa je vrgel neupravičeno in žaljivo senco na delo nas vseh.

Mladinski organizaciji učiteljišča in gimnazije v Kopru

Pleteni pulover za vašo deklico z visoko zaprtim ovratnikom. Okras je na pasu, manšetah in ovratniku. Bolj podrobno vidite vzorec na spodnji sliki

Bimala pripravljajo
(Nadaljevanje s 7 strani)
sebe odšla. Solze je prelivala, ko se je prišla posloviti, a moje srce se ni hotelo odtačati. Tako zatožiti siromaka, takega imenitnega dečka, ki bi bil v svojem navdušenju za narodno stvar pozabil na jed in pijačo in vsakdanja, koper!

Soprog je v svojem vozi spremil miss Gilbyjevo na železniško postajo. Prepricana sem bila, da je šel s tem predaleč. Ko so pretirane govorice o tem dogodku povzročile javen škandal, ki je prodrl v časopise, se mi je zdelo, da je našel cesar je iskal.

Početje mojega soproga me je velikokrat navdajalo s skrbjo, a niti prej se ga nisem sramovala; zdaj pa sem moralna zardevati z njega! Niti nisem natanko vedela, niti mi ni bilo mar, kakšno krivico naj bi bil ubogi Noron stoni miss Gilbyjevi ali ne, a misel, da je v takih časih mogče soditi nekoga zaradi takih stvari, se mi je upirala v dno duše. Jaz zase bi se bila branila brzati razpoloženje, ki je gnalo mladega Norona, da je izvajal Angležinjo. V tem, da moj soprog točno prepreči stvari ni razumel, nisem mogla videti drugega kakor znamenje strahopetstva. Zato sem zardevala namesto njega.

In vendar se moj soprog ni branil podpirati gibanja Svadeši, niti niti kakorkoli nasprotoval narodni stvari. Le zmožen bi bil, da bi v vsem srecem sprejel duha himno »Bande mataram!«

² »Zdrava mati!« Začetne besede neke pesmi Bankima Četverdžija, slavnega bengalskega romanzopisca. Ta pesem je postala narodna himna in »Bande mataram!« je izza dñi svadeškega gibanja narodni vzklik.

Tekmovanje v koprskem nogometnem centru

Kdo bo prvak? Stil, Jadran ali Piran B?

V nedeljo so odigrali v okviru koprskega nogometnega centra zadnje kolo prvega dela tekmovanja. Toda kdo je osvojil prvo mesto še ne vemo, kajti tekmovalna komisija mora rešiti vrsto protestov, ki so jih vložile nekaterе enačnice zaradi nepravilnosti, ki so se dogajale tekmo prvenstva. Tudi to nedeljo je bila odigrana samo ena regularna tekma, in sicer v Šmarjah, medtem ko so morali v Dekanah in Piranu odigrati prijateljsko tekmo, ker ni bilo na igrišče določenega sodnika. V Izoli pa se moštvo Aurore B že drugič v teku prvenstva ni pojavilo na igrišču. Vsekakor moramo ugotoviti, da je pri vsem prvenstvu premoalo resnosti. Predvsem moramo grajati take primere, kot je bil pred štirinajstimi dnevi v Bertokih, ali pa minulo nedeljo v Dekanah in na igrišču Sv. Lucije, ko ni bilo deležiranega sodnika. Popolnoma razumljivo je, da pride v takih primerih do nesporazumov med društvami in razburjenja med gledalci. Priložnostni sodniki, za katere se običajno sporazumeta oba prizadeta nasprotnika, niso kos dogodkom na igrišču, zato se dogajajo stvari, ki nimajo nobene zveze s prijateljskim igrami in so daleč od pravil nogometne igre. Nekateri prisotni gledalci izrabljajo težkočo koprskega nogometnega centra z nešportnimi in nekulturnimi izpadi na igriščih, kot je bil to primer prav v Bertokih in v Dekanah ter na igrišču Sv. Lucije. Upravni odbor koprskega nogometnega centra bi moral disciplinsko postopati proti sodnikom, če

Usodno srečanje

(Nadaljevanje s 7 strani)

dala nista nikogar, čeravno je Jože Bokulič umrl že drugi dan na posledicah sadističnega mučenja. Franc Bajec pa je izdržal na pol mrtev do taborišča smrti v Jasnovcu. Tu si je privoščil ustaški zločinec Boban zadnje »veselje«. Ker Fran ni hotel spregovoriti, je ukazal Boban prinesi posodo benzina. Iz barak so izgnali vse jetnike na dvorišče.

»Bliže, bliže bandit! se je rogal Bobam, »približuje se velika noč, pa se spodobi malo kresa!« Franc je med tem ležal v blatu, trdno vezan za štiri kole, zapuščena v tla. Pa ni bila potrebna taka previdnost! Iz ust mu je curljala kri, prsti na rokah in nogah so bili ena sama krvaveča gmota...«

»No, bandit, ali boš spregovoril? Kako ti je pravzaprav ime?«

Franc je dobro vedel, kaj ga čaka, pa ni hotel ostati dolžan. Že zaradi sotričkov, ki so ga gledali s solznimi očmi. Izpljunil je kepo goste krvi ter z največjim naporem zašepetal: »Nisem dolžan odgovarjati izdajalcem in morilcem. Ura maščevanja je bližu. Za zveri v človeški podobi ne bo mesta na zemeljski obli...« Dalje ni mogel.

Ustaši so naravnost pobesneli. »E, zdaj pa naj ti pomaga tvoj Tito! Polivaj, pal!« je zatulil Boban. V hipu je bilo Francetovo telo zavito v gost dim in plamen. Prisotni so padali v nezavest ter se dušili v solzah. Iz plamena so se komaj slišali zadnji glasovi primorskega junaka Franceta Bajca: »Svo-vo-ba, Pri-mor-ska... matti...«

Te dni me je spomnilo nanj pismo, ki sem ga dobil iz Maribora. Partizanska mati Bajčevka piše med drugim sledče:

Smrtno se je ponesrečil moj tretji sin, pilot, poročnik. Naj bo! Tudi to bom prebolela, ker vem, da brez žrtev bi ne bilo prave svobode...

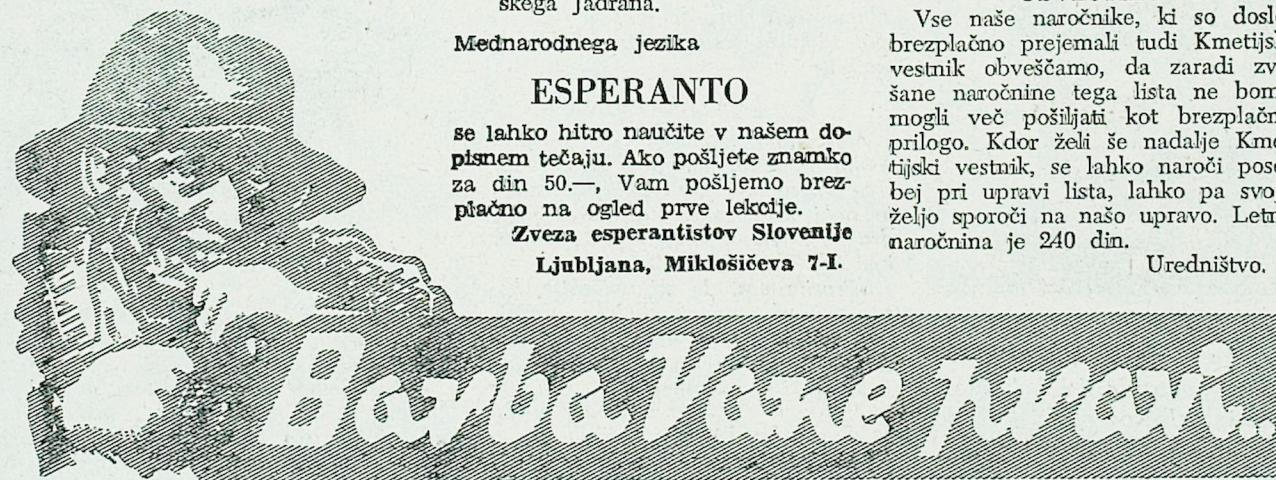
Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Ivan Renko — Tiska tiskarna »Jadran« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica št. 26, telefon 170, poštni predel 2 — Rokopisov ne vračamo. Celoletna naročnina 500 dinarjev polletna din 250, četrletna pa din 130. Tekoči račun pri Narodni banki v Kopru št. 657-T-162

po lastni krvidi niso prišli na tekmo, meddisciplinirane igralce pa kaznovati. Gledalce pa, ki ovirajo miren potek igre, ali pa celo fizično napadajo igralce, pa naj primejo organi Ljudske milice. Le tako bomo preprečili grde izpade, ki se ponašajo nedeljo za nedeljo na naših igriščih in ki nimajo ničesar skupnega s plemenitimi športnimi tekmovanjem.

Minulo nedeljo so bili doseženi naslednji rezultati: V Dekanah je domači Jadran v prijateljski tekmi zasluženo premagal Stil z visokim rezultatom 7:8. Tekma je bila ostra in surova, ker ni znal preprečiti priložnostni sodnik. Med tekmo sta bila težje poškodovana vratar Stila Tedesco in desna zvezra domačih Prasnikar. V Šmarjah je Branik premagal Padno, ki se popravila od nedelje do nedelje, z rezultatom 5:1. Na igrišču Sv. Lucije je Piran B v prijateljski tekmi premagal Rdečo Zvezno s 4:1. Tekma Izola B — Aurora B se je končala s 3:0 v korist Izole, ker moštvo Aurore ni nastopilo. Potem tam je lestvica tekmovanja naslednja:

Društvo	Število tekem	Točke
Piran B	7	12
Jadran	7	12
Izola B	8	10
Stil	6	9
Aurora B	8	8
Rdeča zvezda	7	8
Bertoki	7	5
Šmanje	8	4
Padna	8	2

V lestvico niso vstete prijateljske tekme Rdeča zvezda — Piran B, Jadran — Stil in tekma Bertoki — Stil. Pač pa je v lestvici vsteta tekma Aurora B — Šmanje, katero je Aurora izgubila s 3:0, ker ni prisla na igrišče. V lestvici nismo mogli upoštevati protestov nekaterih društev proti Jadranu, ker jih tekmovalna komisija še ni rešila. Tiste proteste pa, ki so rešeni, smo upoštevali. Možnosti za osvojitev prvega mesta imajo Jadran, Piran B in Stil.

Začela se je dirka po Egiptu

Včeraj je v Luksorju v Egiptu začela mednarodna etapna kolesarska dirka okrog Egipta, na kateri sodeluje, kot smo že poročali, tudi jugoslovansko moštvo v postavi Peterović, Colić, Panić, Laković, Ješić, Ročić, Bogović, Metelko, Vidali in Dellasanta.

Kolesarji bodo morali od 12. do 25. januarja prevoziti 14 etap: 1. Luksov — Kena 68 km, 2. Kena — Akhmem 137 km, 3. Akhmem — Assiout 117 km, 4. Assiout — Minet, 128 km, 5. Minet — Beni Souef 132 km, 6. Beni Souef — Fayoum 49 km na kronometer, 7. Fayoum — Guizeh 92 km, 8. Guizeh — Suez 133 km, 9. Suez — Izmaillia 100 km, 10. Izmaillia — Port Said 77 km, 11. Port Said — Zagazig 77 km, 12. Zagazig — Mehalla 149 km, 13. Mehalla — Aleksandria 150 km, 14. Aleksandria — Kairo 219 km.

O poteku dirke in plasmanu naših kolesarjev bomo poročali v prihodnjih številkah našega lista.

BUJČANI PREVZELI VODSTVO V TURNIRU PRIKLJUCITVE

Največje presenečenje v turnirju priključitve so doslej priredili Bujčani, ki so zabeležili že dve zaporedni zmagi. V nedeljo so zasluzeno premagali vojevite Koprčane s 5:3 in se tako pomaknili na prvo mesto. Druga tekma, odigrana v Izoli med domačim moštvom in Piranom se je končala z zasluzeno zmago Izole z 2:1.

POPRAVEK

V zvezi s preklicom žaljivih izjav nanašajočih se na športne novinarje Radia Koper, ki smo ga objavili v 51. štev. našega lista s podpisom odbornika Mikaca, na željo prizadetega pojasnjujemo, da ni to njegov osebni preklic, ampak preklic Nogometnega društva Izola kot organizacije.

ZAMENJAM SOBO in kuhinjo v Izoli za enako, po možnosti večje v Kopru. (Pogoj voda v hiši.) Naslov pri upravi Slovenskega Jadranja.

Mednarodne jezike

ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamko za din 50.—, Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije

Ljubljana, Miklošičeva 7-I.

„Poslušajte in govorite“

You are listeners. You are a listener. I am the teacher.

Kažite na predmete in ponavljajte za nami: That is a wall and that is a wall and that is a wall and that is a wall. That is the floor. That is the ceiling. That is a window and that is a window. That is the door. The sun is in the sky.

Radio Koper

NEDELJA, 16. 1.: 8.15 Iz domič logov za nedeljsko jutro; 8.40 Za naše kmetovalce; 9.00 Z veseli mi zvoki v prijeten nedeljski dan; 9.30 Mladinski oder; 13.45 Glasba po željih; 15.00 Mikrofon je vaš; Primorski zbori, ansambl in solisti; 15.30 Naši kraji in ljudje; 16.00 Nedeljski promenadni koncert; 16.30 Izbrano cvetje z domače grede; 19.15 Kontrasti v ritmu; 21.00 Glasbeni mozaik; 22.00 Plesna glasba.

PONEDELJEK, 17. 1.: 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki: Barkovljanski pevski zbor; 15.00 Čistimo svoj jezik; 15.15 Veder ponedeljkov glasbeni album; 16.00 Šport doma in po svetu; 16.10 G. Santorsola: Koncertino za kitaro in orkester. Solist L. Walker in dunajski simfonični orkester, 16.30 Naš tedenski skladatelj in njegov glasbeni portret: »Renesansa« Viwaldija; 20.15 Skozi Makedonijo v narodni pesmi, 20.40 V ritmu valčka z orkestrom Mantovani; 22.00 Plesna glasba.

TOREK, 18. 1.: 11.00 Šolska ura; 11.30 Mladinski koncertni oder: Nasstop učencev glasbene šole v Kopru; 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki: Slovenske narodne v priredbah poje tenorist J. Lipušček, vmes igra B. Lesjak,

Ob 10-letnici slovenske gimnazije v Kopru

(Nadaljevanje s 5. strani)

matematiko, 1 atomsko fiziko, 1 fizikatu, 2 zemljepis, 2 gradbeništvo, 3 biologijo, 3 ekonomijo, 3 slavistiko, 4 agronomijo in 4 medicino.

Ker smo videli, za kakšne poklice so se naši maturanți odločili, ne bo škodovalo, če pogledamo tudi njihov socialni izvor; 18 dijakov je iz družin nameščencev, medtem ko jih je 14 iz delavskih in 8 iz kmečkih družin.

Omembre vredno je zlasti prizadetanje starejših dijakov v letih 1948-47-48 pri manifestacijah v Trstu. Takrat so naši dijaki odhajali ponosni, tudi poš, v Trst na manifestacije, kongrese ter odnasišči takoj knjige in propagandni material. K temu bi lahko dostavili še enotno reakcijo vse naše mladine na kričenje v pristranski sklep zapadnih velesil na škodo našega ozemlja in naše domovine sploh, 8. oktobra 1953. leta, ko je ogorčeno, skupno z vsemi narodi Jugoslavije, protestiralo proti kričnemu ravnjanju velikih sil z malimi narodi.

Velik delež so prispevali naši dijaki tudi z udarniškim delom. Tako so sodelovali v prostovoljnih mlađinskih brigadah 1950. leta, pri mešljacijskih delih v Sečovljah ter 1951. leta na mlađinski progi Doboj — Banjaluka. Pomembno je še delo naših dijakov pri arheoloških izkopavanih in zbiranjih narodnega blaga na tem delu Istre. Poleg tega so se naši dijaki udejstvovali tudi na drugih področjih. Razen petja so dijaki gojili in še vedno gojijo slikarsko umetnost in dramatiko. Tako je zlasti omembre vredna slikarska razstava, ki so jo naši dijaki pripravili v hotelu Triglav v Kopru ob 1. maju 1953, na kateri so razstavljali naši najboljši mlađi slikarji: Aldo Prašnikar, Humbert Pribac, Zvest Apolonio in Boris Beržan. Nato lahko še omenimo, da so naši dijaki uprizorili že precejšnje število različnih dramatskih iger, med katerimi so zlasti omembre vredne: V kraljestvu palčkov, Matura, Priljudni komisar in Za stanovanje gre. Tudi letos pričakujemo od naše mladine čimveč razgibanosti in življenja.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da je Slovenska gimnazija v Kopru opravila v desetih letih svojega obstoja za tukajšnje prebivalstvo izredno važno nalogo, kajti ne bo dolgo, ko bodo na naši gimnaziji poučevali naše otroke naši, istrski izobraženi.

SILVAN PRODAN

lepo in dobro napisal. Seveda, nisem pri tem prav nič pomislil na komercialni efekt moje pisarje. Hotel sem vedel, kdo so ti direktorji, pa mi jih upravniki ni izdal, ker se boji, da sem tudi jaz tako maščevalen kot oni. No, sem rekel, pa naj bo kakor je. Nekoliko zame in jeze bom že prenesel, mnogo raje in laže, kakor pa iz komercnih razlogov zamišljal. Na kant pa me ne bodo spravili, pa čeprav bi moral pisati na brezovo lubje. To povem kar naravnost, da ne bo spet po nepotrebni zamere.

Tako, zdaj sem pa menda res razčistil s starimi zadevami. Bojim se pa, da vam mnogo novega ne bom mogel povedati. Tako, vreme, kot ga imamo te dni, mi je spet zbudilo moj revmatizem, da nisem mogel narediti svojega običajnega sprehoda po naših vaseh in mestih. Kakor načašo so me tudi dopisniki pustili na cedilu in mi niso javili nobenega takoj pomembnega dogodka, ki bi bi vreden, da ga ovekovečim. Ta pritožuje na slabu godbo na Silvestrov, drugi na visoke vstopnine in slab postrežbo itd. Menim pa, da ne gre o tem pisati, prav zaradi izrednega stanja, ki je vladalo tiste dni. Na tak praznik si morajo pač tudi gostinci privoščiti nekoliko veselja, pa naj bo že v kakršnikoli obliki. Na nas je, da to razumemo, saj tudi poslej ne bo bolje v tem pogledu in nisem o njih, to moram priznati, posebno

nimo.

Iz dveh ali treh krajev mi tudi sporajoči, da so se za praznike malce zravali. O tem res ne bomo izgubljali besed. To je tako normalno, da bi kar nekaj manjkalo, če bi bilo kako drugače. Vem, da se za take stvari moji bralci prav toliko zanimajo, kakor za južnoameriške revolucije, kjer je tudi včasih kdo laže ranjen.

Ce že o vsem tem nekačo iz principa nočem pisati, je povsem razumljivo, da mi zelo malo tega ostane, kar bi vam še lahko povedal. Seveda to velja samo za dane, to moram posebej povdoriti, da ne bo zmešnjave. Drugič bom namreč vse takšne stvari, ki sem jih omenil, vsako posebej lepo napisal, kot sem to delal lansko leto. Izjema, ki sem jo naredil enkrat, lahko pride v poštov sam še prihodnje leto v tem času zaradi posebnega obzira, ki ga moramo imeti vsi skupaj do novoletnih gresnikov.

Upam, da mi boste dali prav in da ste tudi vi teh misli. Kar zadevne mene, čutim neko posebno zadovoljstvo, ko enkrat odpuščam. Kar raznežil sem se, tako da se skoraj bojam, če bom spet lahko prišel tisto dni. Na tak praznik si morajo pač tudi gostinci privoščiti nekoliko veselja, pa naj bo že v kakršnikoli obliki. Na nas je, da to razumemo, saj tudi poslej ne bo bolje v tem pogledu in nisem o njih, to moram priznati, posebno

Vaš Vane

Neznani dobrotniki človeštva

Malokdo ve, koliko ljudi je že žrtvovalo svoje zdravje in življenje za blaginjo svojega bližnjega. Posebno veliko takih žrtev je na področju medicine. Poznana je dolga vrsta zdravnikov, ki so na samih sebi izvršili razne poizkuse zdravljenja, predno so se lotili zdravljenja drugih. Tako so mnogi znanstveniki na samih sebi preizkušali učinke »kurara«, zloglasnega rastlinskega strupa južnoameriških Indijancev. Prvi med njimi je bil dr. Scott Smith z univerze Utah (ZDA). Ko si je zabodel s tem strupom napolnjenjem injekcijsko iglo v roko, ni vedel, če bo to pomenilo njegovo smrt. Posledice tega strupa, ki povzroča ohromlost, so se takoj pokazale. Smith je prevresem začutil ohromlost vratnih mišic, tako da se je skoraj zadušil z lastno slino, ker ni mogel požirati. Nato mu je ohromljeno celo telo. Medtem ko je pojema delovanje pljuč, pa sta mu sreč in možgani še dalje normalno delovali. Tako je pričel jemati protistrep in si postopoma ponovno opomogel.

Pred nekaj leti je 12 znanstvenikov univerze Illinois iz raziskovalnega zavoda Michael Reese skušalo iznajti uspešno cepivo proti kužni grizi. Raziskovalci so sicer iznašli cepivo, a bilo je tako strupeno, da so miši, ki so jih cepili z njim, že čez nekaj minut poginile. Da bi ugotovili, ali bo strup tako učinkoval tudi na ljudi, so sklenili, da ga bodo preizkusili na samih sebi.

Nekega dne so se vsi skupaj zbrali v laboratoriju ter drug grugega cepili z majhnimi dozami novega serumata. V strašni negotovosti, ki je utegnila prinesi smrt, v najboljšem primuru pa trajno pohabljenost, so čakali, kakšen bo pravzaprav učinek tega strupa. Tri ure je trajala ta negotovost. Slednjič so spoznali, da snov ni smrtonosna in preizkus je bil prestan. Med drugim so ugotovili, da je ta strup nevaren samo

Okno v svet

nekaterim živalim. Ljudem pa ni škodljiv.

Poleg zdravnikov je nešteto drugih ljudi, zlasti pa bolnikov, ki se prostovoljno javljajo, da v prid drugim preučujejo njihove bolezni, ki so zanje same neozdravljive. Tako se je na primer v Chicagu javila skupina na raku obolenih pacientov, da so jim odstranili glasilke, nakar so jih ponovno naučili govoriti s pomočjo mišic v grlu. Na ta način so zdravniki ugotovili, kakšno je pravzaprav delovanje omenjenih mišic, in načelo seznanili s to ugotovitvijo druge žrtve raka v grlu, ki ne morejo govoriti.

Dr. Emil Grubbe, ki je izumil rentgenski stroj in s tem dal svetu neprecenljivo sredstvo za pobijanje cele vrste bolezni, je prve poskuse naredil na samem sebi. Pri tem je izgubil levo roko in opeklino, ki jih je dobil skoraj po vsem telesu, so bile zlasti na zgornji ustnici tako hude, da mu je ta popolnoma odpadla.

Iznajditelj anestezije z etilenom, dr. A. B. Luckhardt, ki je naredil prve poskuse s tem plinom na samem sebi, se je spustil več kot 80-krat anestezirati s tem novim sredstvom, da bi sam na sebi ugotovil njegov učinek.

Pri preučevanju vpliva adrenalina in histamina na želodčno izločanje, je Luckhardt naredil mnogo poskusov na samem sebi. Pri preučevanju bolečin se je izpostavljal znatni nevarnosti in velikemu trpljenju. Vbrizgal si je kobra strup, da bi dognal, kako učinkuje na kožne bolečine.

Tako sledi nepregledna vrsta takih in podobnih neznanih dobrotnikov človeštva, ki jim je lajšanje trpljenja svojemu bližnjemu najvišji življenjski smotri.

Z napredkom tehnike in vse večjimi brzinami se postavlja tudi vprašanje, kje je meja človeške zmogljivosti. Znano je namreč, da hitri pospeški in zaviranja vplivajo na krvni obtok in povzročajo ome-

dlevico. Ameriški vojaški zdravnik Stapp je z nalašč za to skonstruiranimi sanmi naredil svojevrstni poskus: V petih sekundah je dosegel brzino 1100 km na uro, nakar je pri tej hitrosti svoje »vozilo« ustavil v pol-drugi sekundi. Seveda s sanmi ni opravljal sam, ampak avtomat. Kljub temu pa ni pri tej vratolomni vožnji niti za hip izgubil zavesti ter s tem dokazal, da človeški organizem zmore brez težjih posledic tudi tako velike in hitre spremembe v brzini.

Anekdot

SLAB LIBRETO

Italijanski skladatelj Rossini je med drugim uglasbil tudi opero »Sigrismondo«, ki pa je bila najslabše sprejetja. Stcer pa je tudi on sam ni kdo ve kako cenil. Med prvo predstavo so gledalci pozoroma protestirali z glušljivim žvižganjem. Ravnatelj gledališča, ki mu je bilo nerodno zaradi skladatelja, je v opravičilo dejal:

»Ne zamerite ljudem, če žvižgajo, libreto je namreč resnično slab in zaslubi to...«

»To vem,« je odvrnil Rossini, «obenem pa vem, da sem se tudi jaz potrudil, da tudi glasba ne bo nič boljša.«

BOLEČA PRAZNINA

Aleksander Dumas-sin je v nekih svojih romanih uporabil izraz »boleča praznina«. Ob neki priložnosti je neki kritik skušal osmešiti pred družbo Dumasa in ga je v ta namen vprašal:

»Prosimo vas, da mi pojasnite, kaj pravzaprav pomeni »boleča praznina«. Nikakor ne morem razumeti tega izraza. Ali je sploh mogoče, da nekoga boli praznina?«

Kritik je že zmagoslavno gledal sredi družbe, ki se je pričela smejeti, ko je Dumas odgovoril:

»Mar vas, gospod, nikdar ne boli glava...?«

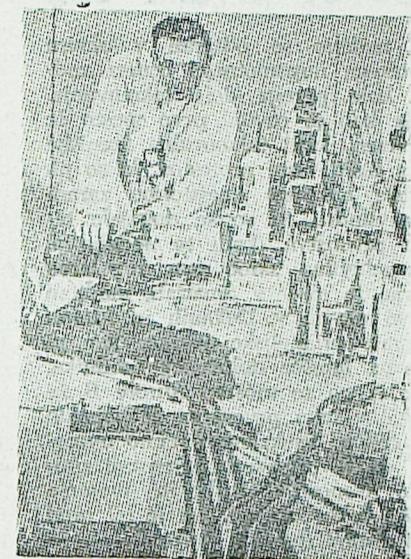
Dve tri o delfinih

Znanstveniki, ki proučujejo možganske sposobnosti raznih živali, so ugotovili, da so delfini zelo nadarjene ribe. Med drugim so ugotovili, da so v možganih delfinov posebne živčne celice, ki jih razen človeka nima nobeno drugo bitje. Iz tega izhaja dejstvo, da se delfini zelo hitro udomačijo in marsikaj naučijo. Tako so na pri-mes udomačenega delfina naučili skakati iz vode po hrano, ki mu jo je človek ponujal v roki ali na krožniku. Razen tega je delfin skakal skozi obroč, ki mu ga je dreser držal nad vodno gladino. Brez posebnih težav se je naučil ujeti z zobmi žogo ali kak drug predmet, ki so mu ga vrgli kakor zdresiranemu psu. V nekem ameriškem kopališču je udomačeni delfin prenašal na hrbitu kopalce iz enega bazena v drugi. Posebno rad se delfin zabava s tem, da z zobmi vleče za ročko, ki je pritrjen nad

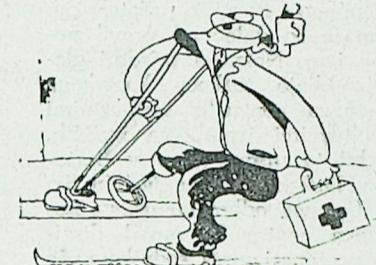
Merjenje krvotoka

H. P. Kalmus je izumil takoj imenovan elektronski flowmeter, to je napravo, ki meri gibanje ozroma strujanje krvi. Izumitelj zatrjuje, da za merjenje toka krvi odslej niso več potrebni kirurški posegi. Zadostuje, da v žile vnesemo dva majhna kristala in že lahko z omenjeno napravo ugotovimo, s kakšno hitrostjo teče kri po žilah. Oba kristala namreč drug ob drugem izmenično pošiljata zvočno valovanje. Elektronska naprava temu oddajanju in sprejemaju »prisluškuje«, oddane in sprejetje zvočne valove primerja in ugotovi hitrost krvnega toka.

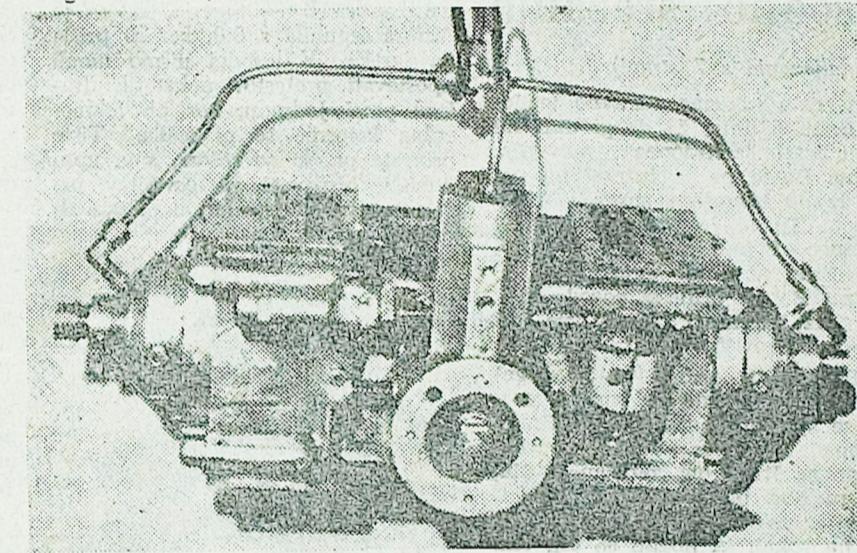
Uspela otroška igracka? Ne, ampak pogled v moderni »atomski« laboratori. Vsak dotik z radioaktivnimi snovmi, ki izzarevajo smrtonosne žarke, je nevaren za osebje. Zato si

pri prenosu teh snovi pomagajo z miniaturnim vlakom na vagon na pogon, katerega tračnice so speljane po vsej zgradbi. Tudi naklada-nje »tovora« in razkladanje opravlja posebni miniaturni žerjavci, ki jih upravljajo električnim potom

»Počasi se bom pa le navadil!«

Konstruktorji raznovrstnih motorjev si ne prizadevajo samo, da zgradijo take motorje, ki bodo ob čim manjši porabi goriva opravljali čim večje delo. Važna je pri tem tudi teža, ponekod je pa tudi odločilna. Kakor vemo, so tudi v tem pogledu dosegli v zadnjih letih velike usnehe. Nedavno pa je nemški tehničar Fielder, ki živi v ZDA, izdelal nov tip Diesel motorja, za katerega pravijo, da pomeni pravo revolucijo. Motor tehta le 40 kg in edtem ko je njegova moč 50 KS. Potem takem je desetkrat lažji od motorjev te vrste, ki jih danes upošlo uporabljajo.

zenov, kjer se športniki merijo v raznih plavalnih dse plinah.

Točasji smo se odpravili nazaj v mesto z avtobusom. Razni parki, spomeniki, katedrala, sultanova palata, sodna palača, stavba mestne občine s prekrasnimi marmornimi stebrji in vodometi v notranjosti, vse to je zbujalo naše občudovanje, pa ne samo naše, marveč tudi mnogih turistov drugih narodnosti. Nešteto avtomobilov, v katerih sedete bogati Marokanci v svojih noščah in njihovih zakrte žen, motocikli in vespe z manj premožnimi Marokanci, patrulje vojakov s puškami, vse to daje mestu poseben videz in čar, ki ga nismo občutili ne v Alžiru in ne v Oranu.

Zvečer preudarjamo na ladji, kam naslednji dan, Jaz se odločim za Fedalo, mesto s petnajst tisoč prebivalci, okoli 25 km severno od Casablanca, ki stoji po krasni plazi in vilah in parkih. Avtobus, v katerem sem edini belec, me v dobrju ur potegne po lepih asfaltiranih cestah do Fedala. Ob poti, posebno ob obali se vrste razn. tovarne, rafinerije, skladišča naftne in bencinske. Tekstilna tovarna sem ob poti in v Fedalu našel šest. Pokrajina sama je kaj malo afriška. Le tik pred Fedalo se pojavijo palme in drugo tropsko rastlinstvo, ki mu ne vem imena. Avtobus vozi po širokih asfaltiranih ulicah med liniimi belimi lami, ki so vse obdane z vrtovi.

DRAGO REHBERGER:
Marija široka cesta

Z A P I S K I
S P O T O V A N I A
P O S R E D O Z E M S K I H
I N A N G L E S K I H
P R I S T A N I S C H I

8

Moško smo jo mahnilo mimo njih skozi maščevalna vrata. Hip načelo smo že bili obkoljeni in ločeni drug od drugega. Vsa tega so se opravile po dve ali tri domačinke in ga hotele imeti samo zase. Silile so v nas in žlobudrale v arabsčini, po omiljeni francosčini in še bolj po omiljeni angleščini. Naposled se nam je posrečilo, da smo se vsi štirje zopet zbrali skupaj, a še vedno obdani od najmanj dvajsetih punčar. Z vso silo sem se potresel svojim spremjevanjem, da roko na zadnji čep in s kretnjo pokazal, da nimam denarja in da ne bo nč z nami. Ker je to najzačasnejšje sredstvo, da se iznebiš kakrškim koli orientalskim vs ljevcem, smo bili kar na lepem prosti, le nekaj metrov za nami je korakalo dvoje zli troje najbolj trdrovratnih ali pa ráðovednih. Počasi smo hodili po ulicah ter si ogledovali to naselje greha. Tu živi pod dokaj problematično polje jsko in zdravstveno kontrolo nekaj tisoč prostutivih vseh možnih afriških ras in tipov. Bele nismo videli nobenem, verjetno pa so tudi tu, le da

stavno slekle in da je prišel na ladjo samo v spodnjem perlu. Vsi so preročevali, da bo bomo poštene skupili, če se bomo podajali v take pustolovščine. Ker pa se je vse srečeno končalo, razen za lastnika temnih očal, smo se jim samo režali v obraz.

Naslednji dan smo bili že na vse zgodaj v mestu. Povzeli smo se z dvigalom na neko sedemnajstnadstropno palačo, da bi se orientirali in uživali razgleda. Dvigalo nas je v trenutku potegnilo na vrh. Prekrasan pogled na vse strani, na pristanišče z gozdom žerjavov in jambrov, na rahlo vzpetno Anfo s hotelom, kjer sta se v vsej tajnosti leta 1943 sestala Roosevelt in Churchill, na svetilnik, pri lepi plaži Ain Diab, na tovarne v vzhodnem delu pristanišča in končno na številne hiše in ulice, polne avtomobilov in poščev. Dopolnilo sonce je tudi temnejša pročelja hiš pobelo tako, da smo vse videli v resnči, imenu ustrezajoči belini. To mesto je prav raj za arhitekte. Tudi znameniti Le Corbusier ima pri arhitekturki mesta dokaj zastug. Bogataški predele na Anfo je polni vseh možnih slogov in fantazij. Videl sem hišo v obliki okrogle krušne košarice, drugo v obliki pagode, ob plaži Ain Diab pa razne hiše v obliku ladij, povelnjški mostov in podobno. Tudi plaža sama je poglavje zase. To je okoli dva do